

WIJ WILLEM-ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Besluit van

houdende tijdelijke regels ten behoeve van een experiment met een procedure bij de nabijheidsrechter (Tijdelijk besluit experiment nabijheidsrechter)

Op de voordracht van Onze Minister voor Rechtsbescherming van [], Directie Wetgeving, nr. [];
Gelet op artikel 1, eerste lid, van de Tijdelijke Experimentenwet rechtspleging;
De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van [], nr. []);
Gezien het nader rapport van Onze Minister voor Rechtsbescherming van [], nr. [];

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1 - Begripsbepalingen

In dit besluit wordt verstaan onder:

wet: de Tijdelijke Experimentenwet rechtspleging;
experiment: het experiment in de zin van artikel 1, eerste lid, van de wet, zoals dat is vastgelegd in dit besluit;
experimentele procedure: de procedure zoals vastgelegd in dit besluit, die wordt toegepast in het experiment;
reguliere procedure: de dagvaardingsprocedure zoals geregeld in de tweede titel van het Eerste Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering;
nabijheidsrechter: de kantonrechter behorend tot een van de rechtbanken, genoemd in artikel 3, eerste lid, die overeenkomstig dit besluit zaken in behandeling neemt;
regiebureau: het onderdeel van de rechtbank dat beoordeelt of de aangebrachte zaak in behandeling wordt genomen door de nabijheidsrechter.

Artikel 2 - Doelstelling experiment

Het experiment heeft tot doel om te bezien of toepassing van de experimentele procedure door de nabijheidsrechter ertoe leidt dat in zaken als bedoeld in artikel 4:

- a. de drempel om een zaak aanhangig te maken of verweer te voeren wordt verlaagd;
- b. de procedure tot beëindiging van het geschil eenvoudiger, sneller en effectiever kan worden doorlopen;
- c. een geschil vaker op minnelijke wijze kan worden opgelost.

Artikel 3 - Rechtbanken die deelnemen aan het experiment

1. Als rechtbanken waarbij de zaken, bedoeld in artikel 4, kunnen worden behandeld en beslist door de nabijheidsrechter, worden aangewezen de rechtbanken Den Haag, Overijssel, Rotterdam en Zeeland-West Brabant.
2. Als rechtbank waarbij de behandeling van de zaken, bedoeld in artikel 4, via de reguliere procedure wordt gemonitord, wordt aangewezen de rechtbank Noord-Holland.

Artikel 4 – Voorwaarden toepassing experiment

Door de nabijheidsrechter worden behandeld zaken betreffende:

- a. vorderingen van een werknemer uit hoofde van een arbeidsovereenkomst; en
- b. geldvorderingen met een beloop van ten hoogste € 5.000, de eventueel daarbij verschuldigde rente niet inbegrepen, van een natuurlijk persoon, ook indien handelende in de uitoefening van een beroep of bedrijf, waaronder mede is begrepen indien handelende in de vorm van een maatschap, een vennootschap onder firma of een commanditaire vennootschap.

Artikel 5 – Aard van het experiment

1. Het experiment is facultatief als bedoeld in artikel 3, derde lid, van het Tijdelijk Experimentenbesluit rechtspleging.
2. De eiser bepaalt of gebruik wordt gemaakt van de experimentele procedure en maakt dit kenbaar door indiening van het aanvraagformulier, genoemd in artikel 8. Deze keuze is voor gedaagde dwingend.

Artikel 6 - Afwijking van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Wet griffierechten burgerlijke zaken

1. In de experimentele procedure wordt overeenkomstig de artikelen 7 tot en met 16 afgeweken van de artikelen 87, zesde lid, 125, 128, 130, eerste lid, eerste volzin en derde lid, 131, 132, 137, 139, 143 tweede lid, eerste volzin, 146, 147 en 237, eerste lid van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en artikel 3, derde lid, eerste volzin, van de Wet griffierechten burgerlijke zaken.
2. In de experimentele procedure zijn de artikelen 45 tot en met 66, 111 tot en met 124, 126, 127, 133 eerste en tweede lid, 208 tot en met 222 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, niet van toepassing.

Artikel 7 - Aanbrengen zaak

1. De eiser brengt een zaak door middel van het aanvraagformulier aan bij de griffie. Hij dient het aanvraagformulier in door afgifte aan de balie van de rechtbank of door het deponeren in de brievenbus, voor zover aanwezig, per gewone post of indien mogelijk langs elektronische weg.
2. Op het aanvraagformulier dat de rechtbanken hanteren, dienen ten minste de volgende gegevens te worden vermeld:
 - a. de naam, adres en woonplaatsgegevens van eiser, gedaagde(n) en eventuele gemachtigde(n);
 - b. de telefoonnummers en e-mailadressen van eiser, gedaagde(n) en eventuele gemachtigde(n);
 - c. de eis en eventuele nevenvorderingen;
 - d. het door gedaagde aangevoerde standpunt, voor zover bekend;
 - e. een beschrijving van de bewijsstukken.
3. Het regiebureau beoordeelt na ontvangst van het aanvraagformulier op basis van artikel 4 of de zaak in behandeling wordt genomen door de nabijheidsrechter.
4. Als blijkt dat er in het ingediende aanvraagformulier informatie ontbreekt die essentieel is voor behandeling van de zaak door de nabijheidsrechter, verzoekt de griffie de eiser het formulier binnen tien werkdagen aan te vullen.
5. Als de eiser niet of onvoldoende gehoor geeft aan het verzoek, genoemd in het vierde lid, of indien blijkt dat de zaak niet in aanmerking komt voor behandeling door de nabijheidsrechter, bericht de griffie de eiser daarover en deelt de griffie daarbij mee:
 - a. op welke wijze de zaak wel aanhangig gemaakt kan worden in een reguliere procedure, en
 - b. dat aan de indiening van het aanvraagformulier geen rechtsgevolgen zijn verbonden.

Artikel 8 – Verloop procedure

1. Zodra overeenkomstig artikel 7, derde lid, is vastgesteld dat de zaak in behandeling wordt genomen door de nabijheidsrechter, is de zaak aanhangig.
2. De rechter bepaalt zo spoedig mogelijk een datum voor de mondelinge behandeling.
3. De griffie zendt onverwijld langs elektronische weg indien dit mogelijk is en aan eiser tevens per gewone post en aan gedaagde tevens per aangetekende brief, de volgende mededelingen en stukken:

- a. aan de eiser de mededeling sinds welke dag de zaak aanhangig is;
 - b. aan gedaagde de mededeling sinds welke dag de zaak aanhangig is, een afschrift van het aanvraagformulier en, voor zover van toepassing, van de daaraan gehechte bescheiden, en een reactieformulier;
 - c. een oproep aan beide partijen om op de mondelinge behandeling te verschijnen op de ingevolge het tweede lid bepaalde datum. Partijen wordt daarbij verzocht binnen vijf werkdagen na het verzenden van de oproeping verhinderdata op te geven indien zij verhinderd zijn op de mondelinge behandeling te verschijnen;
 - d. de rechtsgevolgen die intreden indien gedaagde niet op de voorgeschreven wijze in het geding verschijnt.
4. Indien de woonplaats of het werkelijk verblijf van gedaagde onbekend is, geschiedt de oproeping door plaatsing daarvan in de Staatscourant.
 5. Op het reactieformulier dat de rechtbanken hanteren dienen ten minste de volgende gegevens te worden vermeld:
 - a. de naam, adres en woonplaatsgegevens van gedaagde(n) en eventuele gemachtigde(n);
 - b. de telefoonnummers en e-mailadressen van gedaagde(n) en eventuele gemachtigde(n);
 - c. het verweer en eventuele tegeneis;
 - d. een beschrijving van de bewijsstukken.
 6. De eiser en de gedaagde worden kort na de oproeping telefonisch of, indien dit niet mogelijk is, langs elektronische weg door de griffie benaderd voor een toelichting op de experimentele procedure.

Artikel 9 - Verhinderdata

Indien een van de partijen kenbaar heeft gemaakt verhinderd te zijn op de mondelinge behandeling te verschijnen door het indienen van de verhinderdata als bedoeld in artikel 8, derde lid, onderdeel c, tracht de griffie, indien mogelijk telefonisch of langs elektronische weg, contact tot stand te brengen met de partij die nog geen verhinderdata heeft ingediend. Deze partij wordt vervolgens in de gelegenheid gesteld om binnen vijf werkdagen ook de verhinderdata op te geven.

Artikel 10 - Verweer

1. De gedaagde kan tot uiterlijk vijf werkdagen voor de mondelinge behandeling het reactieformulier indienen door afgifte aan de balie van de rechtbank of door het deponeren in de brievenbus, voor zover aanwezig, per gewone post of indien mogelijk langs elektronische weg.
2. De gedaagde kan in het reactieformulier een tegeneis instellen.
3. De tegeneis dient te zien op het onderwerp van de oorspronkelijke eis.
4. Na ontvangst van het reactieformulier zendt de griffie een afschrift daarvan en, voor zover van toepassing, van de daaraan gehechte bescheiden zo spoedig mogelijk per gewone post of langs elektronische weg aan de eiser.

Artikel 11 - Mondelinge behandeling

1. Partijen worden, indien mogelijk, telefonisch of langs elektronische weg, kort voor de mondelinge behandeling door de griffie herinnerd aan de datum van de mondelinge behandeling.
2. Tijdens de mondelinge behandeling zijn de eiser en de tegeneiser bevoegd hun eis mondeling te veranderen of te vermeerderen, mits de wederpartij op de mondelinge behandeling is verschenen. De nabijheidsrechter bepaalt zo nodig een nieuwe mondelinge behandeling. Indien de zaak vervolgens buiten de reikwijdte van artikel 4 valt, wordt de zaak verwezen naar de reguliere procedure.

Artikel 12 - Bewijsmiddelen

Aan het aanvraagformulier en het reactieformulier, bedoeld in artikel 7, eerste lid, en artikel 8, derde lid, onder b, kunnen de bewijsstukken worden gehecht, bedoeld in artikel 7, tweede lid, onder e en artikel 8, vijfde lid onder d.

Artikel 13 - Uitspraak

De nabijheidsrechter doet zo spoedig mogelijk na de mondelinge behandeling uitspraak.

Artikel 14 - Verstek en verzet

1. Indien de gedaagde niet in de procedure verschijnt en de voorgeschreven termijnen en formaliteiten, genoemd in artikel 8, derde lid, artikel 9 en artikel 11, eerste lid, in acht zijn genomen, wordt verstek verleend.
2. In de experimentele procedure kan verzet worden gedaan bij schriftelijke mededeling aan de griffier, die wordt gedaan per gewone post of langs elektronische weg. In afwijking van artikel 6, eerste lid, zijn de termijnen, bedoeld in artikel 143, tweede en derde lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van toepassing.
3. Nadat de gedaagde de schriftelijke mededeling aan de griffier heeft gedaan, zendt de griffie aan de gedaagde een reactieformulier en stelt hem in de gelegenheid dit formulier binnen vijftien werkdagen ingevuld bij de griffie in te dienen.
4. De verzetprocedure verloopt zoals in dit besluit is bepaald voor de experimentele procedure.

Artikel 15 - Proceskostenveroordeling

De partij die bij vonnis in het ongelijk wordt gesteld, kan in de kosten worden veroordeeld. De kosten mogen echter geheel of gedeeltelijk worden gecompenseerd indien de rechter dit geraden acht met het oog op de omstandigheden van het geval.

Artikel 16 - Griffierecht

De eiser is het griffierecht verschuldigd vanaf de dag dat de zaak aanhangig is en hij zorgt ervoor dat het griffierecht binnen vier weken nadien is bijgeschreven op de rekening van de rechtbank waar de zaak dient dan wel ter griffie is gestort.

Artikel 17 - Evaluatie

1. [Het onderzoeksinstituut PM] onderzoekt de doeltreffendheid van het experiment, waarbij de experimentele procedure telkens wordt vergeleken met de reguliere procedure, en de effecten van het experiment in de praktijk. Daarbij wordt telkens onderscheid gemaakt tussen de twee categorieën zaken, bedoeld in artikel 4. De evaluatie wordt uitgevoerd op basis van het evaluatieprotocol dat door de Raad voor de Rechtspraak opgesteld en openbaar gemaakt is.
2. Het onderzoek omvat ten minste:
 - a. een getalsmatige weergave van:
 - 1°. het aantal zaken waarop de experimentele procedure is toegepast en het aantal soortgelijke zaken waarop bij de rechtbank Noord-Holland de reguliere procedure is toegepast;
 - 2°. het aantal zaken dat bij de rechtbanken, genoemd in artikel 3, eerste lid, niet in het experiment is behandeld, maar wel behorende tot de twee categorieën zaken, bedoeld in artikel 4;
 - 3°. het aantal zaken behorende tot de twee categorieën zaken, bedoeld in artikel 4, die in de drie jaren voorafgaand aan de start van het experiment door de rechtbanken genoemd in artikel 3, eerste lid, zijn behandeld;
 - 4°. het belang dat aan de orde was bij de zaken in de experimentele procedure bij de rechtbanken genoemd in artikel 3, eerste lid en de reguliere procedure zoals toegepast bij de rechtbanken genoemd in artikel 3, eerste lid en de rechtbank Noord-Holland;
 - 5°. de uitkomst, inhoudende een schikking of beslissing, van de zaken in de experimentele procedure bij de rechtbanken genoemd in artikel 3, eerste lid en de uitkomst van de zaken in de reguliere procedure zoals toepast bij de rechtbanken genoemd in artikel 3, eerste lid en de rechtbank Noord-Holland;
 - 6°. het aantal zaken in de experimentele procedure bij de rechtbanken genoemd in artikel 3, eerste lid, waarin de gedaagde niet is verschenen en het aantal zaken in de reguliere procedure zoals toegepast bij de rechtbanken genoemd in artikel 3, eerste lid en de rechtbank Noord-Holland waarin de gedaagde niet is verschenen;
 - 7°. het tijdsverloop tussen het moment dat een zaak aanhangig is en de rechtbank vonnis wijst of een schikking wordt getroffen in de zaken in de experimentele procedure bij de rechtbanken genoemd in artikel 3, eerste lid en in de zaken in de reguliere procedure zoals toegepast bij de rechtbanken genoemd in artikel 3, eerste lid en de rechtbank Noord-Holland.
 - b. een analyse van relevant literatuuronderzoek inzake de sociale, juridische en economische gevolgen van de processuele aanpak van civielrechtelijke geschillen;

- c. een analyse van vragenlijsten die zijn ingevuld door of interviews die zijn afgenomen met:
 - 1°. De eisers, gedaagden, medewerkers van de griffie, juridische ondersteuning en rechters over hun ervaringen met deelname aan de experimentele procedure;
 - 2°. De eisers, gedaagden, medewerkers van de griffie, juridische ondersteuning en rechters over hun ervaringen met deelname aan de reguliere procedure, waarvan de zaak behoort tot een van de twee categorieën zaken, bedoeld in artikel 4, en
 - d. een analyse van observaties tijdens de mondelinge behandeling in de experimentele procedure bij de rechtbanken genoemd in artikel 3, eerste lid en de reguliere procedure zoals toegepast bij de rechtbank Noord-Holland.
3. Het onderzoek maakt ten minste duidelijk of en in hoeverre in de zaken, bedoeld in artikel 4, de toepassing van de experimentele procedure heeft geleid tot positieve resultaten ten aanzien van de doelstellingen die zijn opgenomen in artikel 2 en tot eventuele knelpunten en negatieve effecten. Daarbij wordt telkens onderscheid gemaakt tussen de twee categorieën zaken, bedoeld in artikel 4. In het onderzoek wordt ten minste aandacht besteed aan:
- a. de ervaringen van de procespartijen aangaande de eenvoud, snelheid en effectiviteit met zowel de experimentele procedure bij de rechtbanken genoemd in artikel 3, eerste lid als de reguliere procedure zoals toegepast bij de rechtbanken genoemd in artikel 3, eerste lid en de rechtbank Noord-Holland;
 - b. de redenen van de keuze van de eiser voor toepassing van de experimentele procedure, daar waar ook toepassing van de reguliere procedure mogelijk was;
 - c. de redenen van de keuze van de eiser voor toepassing van de reguliere procedure, daar waar ook toepassing van de experimentele procedure mogelijk was;
 - d. de kenmerken van de eisers die voor toepassing van de experimentele procedure hebben gekozen, daar waar ook toepassing van de reguliere procedure mogelijk was en de kenmerken van de eisers die voor toepassing van de reguliere procedure hebben gekozen, daar waar ook toepassing van de experimentele procedure mogelijk was;
 - e. het in alle gevallen laten plaatsvinden van een mondelinge behandeling;
 - f. het inplannen van de mondelinge behandeling als bedoeld in artikel 8, tweede lid;
 - g. de wijze waarop tijdens de procedure door het regiebureau, de griffie en de nabijheidsrechter met partijen is gecommuniceerd;
 - h. het gebruik van het aanvraagformulier en het reactieformulier, bedoeld in artikel 7, eerste lid, en 8, derde lid onder b;
 - i. het niet maximeren van het aantal bescheiden dat aan het aanvraagformulier en het reactieformulier kan worden gehecht;
 - j. het ontbreken van de mogelijkheid van een schriftelijke repliek en dupliek;
 - k. de bevoegdheid van de eiser en de tegeneiser hun eis mondeling te veranderen of te vermeerderen;
 - l. de wijze waarop met verstek en verzet wordt omgegaan als bedoeld in artikel 14;
 - m. het doen van de uitspraak door de nabijheidsrechter;
 - n. de bevoegdheid van de nabijheidsrechter de kosten geheel of gedeeltelijk te compenseren;
 - o. de gevolgen voor de werklast bij de rechtspraak in verband met de uitvoering van het experiment.

Artikel 18 - Overgangsrecht

1. Dit besluit is niet van toepassing op dagvaardingsprocedures waarin het exploitatiedagvaarding rechtsgeldig is betekend vóór de datum van inwerkingtreding van dit besluit.
2. Ten aanzien van een procedure die aanhangig is gemaakt overeenkomstig dit besluit en tijdens de werkingsduur van dit besluit, blijft dit besluit van toepassing nadat het vervallen is.

Artikel 19 - Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip en vervalt drie jaar na het tijdstip van inwerkingtreding.

Artikel 20 - Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Tijdelijk besluit experiment nabijheidsrechter.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister voor Rechtsbescherming,

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,

CONCEPT NOTA VAN TOELICHTING

I ALGEMEEN DEEL

1. Inleiding

Het Tijdelijk besluit experiment nabijheidsrechter (hierna: het besluit) is het eerste experiment dat is gestart onder de Tijdelijke experimentenwet rechtspleging (hierna: de wet). Die wet stelt zich ten doel om in de praktijk te onderzoeken hoe de procesvoering voor de burgerlijke rechter kan worden verbeterd, met het oog op de behoefte van rechtzoekende burgers en bedrijven aan meer eenvoud, snelheid, en effectiviteit in de gerechtelijke geschilbeslechting en aan de-escalatie van het conflict. Daartoe biedt de wet een grondslag om binnen bepaalde grenzen en onder een aantal strikte voorwaarden bij algemene maatregel van bestuur af te wijken van een zestal wetten op het terrein van het burgerlijk procesrecht. De experimenten worden door middel van een onafhankelijk onderzoek geëvalueerd. Op basis van de uitkomst van die evaluatie wordt besloten of het experiment aanleiding geeft tot definitieve aanpassing van de wetgeving.

De keuze voor de nabijheidsrechter als eerste experiment vloeit voort uit diverse pilots die de Rechtspraak de afgelopen jaren heeft uitgevoerd in het kader van het traject Maatschappelijk effectieve rechtspraak (MER). De Rechtspraak stelt zich tot doel maatschappelijk effectief te zijn in de zin dat daadwerkelijk een bijdrage wordt geleverd aan de oplossing van problemen van rechtzoekenden. Met het oog daarop is de Rechtspraak in 2016 gestart met het MER-traject. Onderdeel daarvan zijn de pilots die bij een aantal rechtbanken zijn gestart en die, binnen wettelijke kaders, streven naar een goedkope en laagdrempelige toegang tot de rechter.

De grotere pilots zijn onder te verdelen in vier kernthema's: de eenvoudige civiele procedure, wijkrechtspraak, schulden en complexe scheidingen. Onder de noemer 'eenvoudige civiele procedure' vallen de pilots: de Haagse wijkrechter, de Overijsselse overlegrechter, en de Rotterdamse en Zeeuwse regelrechter.¹ Die pilots hebben als doel de civiele procedure te vereenvoudigen, te versnellen en meer oplossingsgericht te maken. De ervaringen met die pilots, die alle in een vrijwillig kader op basis van artikel 96 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv) plaatsvinden, zijn positief. Echter, de deelname eraan is beperkt. Een belangrijke oorzaak hiervan is dat beide partijen moeten instemmen met deelname aan de pilotprocedure. Om te kunnen nagaan of de afwijkingen van de reguliere procedure ook positieve effecten hebben bij een mindere mate van vrijwilligheid bij partijen, is besloten elementen uit de werkwijze van deze pilots onder de wet voort te zetten met het experiment met de nabijheidsrechter.

Het besluit voorziet in de opzet en evaluatie van dat experiment. Het besluit is gebaseerd op de wet en het Tijdelijk besluit experimenten rechtspleging (Tber). Het experiment houdt kort gezegd in dat gedurende een periode van drie jaar partijen in twee categorieën zaken bij de kantonrechter van de rechtbanken Den Haag, Overijssel, Rotterdam en Zeeland-West Brabant een zaak via de experimentele procedure aanhangig kunnen maken. De experimentele procedure wijkt op een aantal punten af van de reguliere dagvaardingsprocedure bij de kantonrechter in bodemgeschillen op basis van Rv. In het experiment wordt de aanbrenghende partij de keuze gelaten of gebruik wordt gemaakt van de experimentele of de reguliere procedure. De gedaagde moet in beginsel volgen, waardoor die keuze voor de gedaagde, in beginsel, dwingend is. In de wet wordt dit aangeduid als facultatief (semi-dwingend). Het experiment wordt toegepast in zaken die gaan over vorderingen van een werknemer uit hoofde van een arbeidsovereenkomst en bij geldvorderingen van maximaal € 5.000 van een natuurlijk persoon, ook als hij handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf.

In de kern komen de afwijkingen ten opzichte van de reguliere procedure op het volgende neer. Ten eerste gebeurt zowel het aanhangig maken van de zaak als het voeren van verweer met een eenvoudig formulier, dat ook langs elektronische weg kan worden ingediend. Ten tweede wordt in alle gevallen een mondelinge behandeling gepland om de mogelijkheden te onderzoeken om tot een minnelijke regeling te komen. Ten derde worden partijen gedurende de procedure op

¹ Deze pilots bouwen voor een belangrijk deel voort op de pilot met de spreekuurrechter van de rechtbank Noord-Nederland, die van mei 2016 tot mei 2018 heeft gelopen (zie [evaluatie spreekuurrechter](#))

verschillende momenten schriftelijk, langs elektronische weg of telefonisch door de rechtbank benaderd om hen te informeren over de procedure en het belang van de mondelinge behandeling. De afwijkingen zijn relatief beperkt gehouden en zo ingericht dat rechtzoekenden de mogelijkheid hebben de experimentele procedure op relatief eenvoudige wijze te doorlopen, zonder dat zij daarvoor specifieke kennis en/of vaardigheden nodig hebben, zodat zij geen juridische bijstand nodig hebben.

Het experiment heeft als doel te onderzoeken of toepassing van de experimentele procedure ten opzichte van de reguliere procedure ertoe leidt dat de drempel om een zaak aanhangig te maken of verweer te voeren, wordt verlaagd, de procedure tot beëindiging van het geschil eenvoudiger, sneller en effectiever kan worden doorlopen dan de reguliere procedure en dat een geschil vaker op minnelijke wijze wordt opgelost. De beoogde uitwerking van deze doelstellingen wordt in par. 3.2 nader toegelicht. Op basis van de uitkomsten van dit experiment zal worden gezien of het wenselijk is (elementen van) de alternatieve procedure in definitieve wetgeving in Rv om te zetten. De artikelen in deze toelichting verwijzen naar het besluit, tenzij anders is aangegeven.

2. Aanleiding voor het besluit en doelen van het experiment

Bij een toegankelijke rechtspraak horen duidelijke procesregels, maar soms werpen die voor rechtzoekenden een onnodige drempel op naar de rechter. Een dagvaarding kenmerkt zich door veel formaliteiten en vereist betrokkenheid van een deurwaarder. Daarnaast dient gedaagde op basis van de dagvaarding een inschatting te maken wat van hem gevraagd wordt. Met name in kantonzaken, waarin rechtzoekenden veelal zonder rechtsbijstand een procedure starten, kan een andere wijze van aanbrengen van zaken leiden tot een lagere drempel om een procedure te starten of verweer te voeren², en daarmee ook tot minder verstekzaken.³ Dat rechtzoekenden en met name burgers en kleine ondernemers (zzp'ers) die met juridische problemen worden geconfronteerd drempels ervaren, blijkt uit verschillende onderzoeken.⁴ Als het gaat om arbeidszaken blijkt dat met name kwetsbare werknemers problemen ervaren met het effectueren van hun rechten.⁵ Daarnaast zijn in diverse publicaties aanbevelingen gedaan om het procesrecht te verbeteren en te vereenvoudigen, zoals het bevorderen van meer vrijwillige minnelijke regelingen tussen partijen, een actievere rol van de rechter in het civiele geding⁶ en het vereenvoudigen en versnellen van de civiele procedure voor rechtzoekende burgers.⁷

Daarnaast is een terugkerend vraagstuk in het burgerlijk procesrecht het onderscheid tussen procedures die beginnen met een dagvaarding en procedures die met een verzoekschrift worden ingeleid. Voor rechtzoekenden is niet altijd duidelijk hoe een procedure moet worden ingeleid en binnen de procedures verschillen de procesregels. Verzoekschriftprocedures zijn ten opzichte van dagvaardingsprocedures informeler en hebben daardoor in de regel een sneller verloop. Van oorsprong is de dagvaardingsprocedure er voor de beslechting van geschillen, anders dan de verzoekschriftprocedure waarin niet altijd sprake is van een wederpartij maar waarin wel een rechterlijke beslissing is vereist. In de loop der tijd is die scheidslijn vervaagd, in die zin dat voor bepaalde zaken op tegenspraak (zoals alimentatiezaken en bepaalde arbeidszaken) de verzoekschriftprocedure geldt.

Met de MER-pilots van de Haagse wijkrechter, de Overijsselse overlegrechter en de Rotterdamse en Zeeuwse regelrechter zijn in een vrijwillig kader positieve ervaringen opgedaan

² Evaluatie Pilot 'Zorgzaken' Rechtbank Amsterdam (uitgave Raad voor de Rechtspraak, 20 januari 2022, <https://www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/evaluatierapport-zorgzaken-rechtbank-amsterdam.pdf>), en K.G.F. van der Kraats, *Het civiele procesrecht als struikelblok. Over de rechtsbescherming van mensen zonder juridische kennis*, Boom 2022.

³ Van der Kraats concludeerde in haar proefschrift over de 'eigen(aardigheid) van de kantonrechter' dat de hedendaagse kantonrechter niet meer voorziet in de behoefte aan simpele, snelle, goedkope en effectieve rechtspraak en de procedure bij de kantonrechter (steeds meer) is gaan lijken op de procedure bij de gewone civiele rechter, K.G.F. van der Kraats, *De eigen(aardigheid) van de kantonrechter* (diss. UU), Den Haag: Boom juridisch 2017.

⁴ M.J. ter Voert en M.S. Hoekstra, *Geschilbeslechtingdelta; Over verloop en afloop van (potentieel) juridische problemen van burgers*, 2020 (*Geschilbeslechtingdelta* 2019) en T. Geurts en M.J. ter Voert, *Geschillen in het MKB; Over het verloop van conflicten bij bedrijven tot tien werkzame personen*, 2019, M.S. Hoekstra en G. Teeuwen, *Drempels in de toegang tot het recht*, 2023.

⁵ Onderzoek naar effectuering van arbeidsrecht, Vanuit het perspectief van de werknemer, I&O research en Centerdata, 2022

⁶ Th. Groenwald, R.H. de Bock, C.H. du Perron & L. Timmerman (red.), *Naar vernieuwing van de (civiele) rechtspleging*, 2019.

⁷ L.M. Coenraad en P. Ingelse, *Afscheid van de klassieke procedure* (NJV 2017-1) 2017/I.7.2.2

met afwijkingen van het reguliere procesrecht. Uit de evaluatie van de Rotterdamse regelrechter en Haagse wijkrechter⁸ blijkt dat een significant deel van de voor de pilots aangemelde zaken niet in een reguliere procedure aanhangig zou zijn gemaakt. Zaken zijn, zo vermeldt de evaluatie, onder meer aangemeld vanwege de oplossingsgerichtheid, snelheid en lage kosten van de procedure. Rechtzoekenden waren over het algemeen tevreden over het verloop van de procedure en ook elementen van procedurele rechtvaardigheid in de pilots werden positief beoordeeld.

Niettemin is een groot deel van de aangemelde zaken niet in de pilots behandeld omdat de gedaagden daaraan niet wilden meewerken.⁹ De aanpak van de pilots via artikel 96 Rv vergt instemming van de wederpartij. Het aantal zaken in de verschillende pilots was daarom beperkt. Dat leidt tot de vraag of de positieve effecten uit de pilots ook overeind blijven wanneer de wederpartij wel wordt gedwongen om de experimentele procedure te volgen.

Naar aanleiding van bovenstaande ontwikkelingen en vraagstukken, onderzoekt de Minister voor Rechtsbescherming in dit experiment, in samenwerking met de Rechtspraak, of toepassing van de experimentele procedure zoals opgenomen in dit besluit, ten opzichte van de reguliere procedure ertoe leidt dat de drempel voor rechtzoekenden om een zaak aanhangig te maken of verweer te voeren, wordt verlaagd, de procedure tot beëindiging van het geschil eenvoudiger, sneller en effectiever kan worden doorlopen en een geschil vaker op minnelijke wijze kan worden opgelost.

Het onderzoek kan ook aanknopingspunten bieden voor de verkenning of tot een afschaffing van het onderscheid tussen dagvaardings- en verzoekschriftprocedures kan worden gekomen. De experimentele procedure vertoont raakvlakken met zowel de dagvaardings- als de verzoekschriftprocedure en kan aan die verkenning mogelijk een bijdrage leveren. Dit experiment biedt een goede kans om te verkennen of een eenvoudig formulier, dat dichter bij het verzoekschrift dan bij de dagvaarding staat, ook in vorderingsprocedures afdoende rechtszekerheid biedt.

De keuze om in het experiment vorderingen van werknemers op te nemen is gemaakt vanwege het belang dat de Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) hecht aan het verbeteren van de toegang tot het recht voor (kwetsbare) werknemers in arbeidszaken. Uit onderzoek volgt dat met name kwetsbare werknemers, zoals laagbetaalde werknemers, werknemers met flexibele contracten én arbeidsmigranten, problemen ervaren met de effectuering van arbeidsrechten.¹⁰ Daarvoor zijn verschillende redenen: er kunnen taalproblemen zijn en onbekendheid met procedures, het kan voor deze groep werknemers lastig zijn om hun eigen juridische positie in te schatten en deze groep heeft vaak onvoldoende hulp in de sociale omgeving om de hiervoor genoemde drempels weg te nemen. Bovendien kan aan de hand van de evaluatie beter worden beoordeeld of de experimentele procedure breder kan worden toegepast als de werkwijze in twee van elkaar verschillende zaakstromen is toegepast en geëvalueerd. De Minister van SZW wil de toegang tot het recht voor (kwetsbare) werknemers in arbeidszaken langs drie wegen verbeteren: verbetering in informatievoorziening, verbetering van de toegang tot professionele ondersteuning en laagdrempelige geschilbeslechting. Onderhavig besluit ziet op de laatste component: een laagdrempeligere en eenvoudigere wijze om arbeidsgeschillen op te lossen en rechten te effectueren.

3. Hoofdpijnen van het experiment

3.1 Aard van het experiment

Het experiment heeft een facultatief (semi-dwingend) karakter. Zoals hiervoor is geschetst, waren de uitkomsten uit de pilots bij de rechtspraak positief, maar is een groot deel van de aangemelde zaken niet in de pilots behandeld omdat de gedaagde daaraan niet wilde meewerken. De aanpak

⁸ [Rapport onderzoek -Evaluatie Rotterdamse Regelrechter en Haagse Wijkrechter \(rechtspraak.nl\)](#)

⁹ De evaluatie van de pilots gaat zijdelings in op de vraag waarom een groot deel van de gedaagden niet wilden meewerken. Zo blijkt bijvoorbeeld dat in geschillen rond overlast gedaagden vaak geen problemen ervoeren.

¹⁰ Zie o.a. Rapport 'Geen tweederangsburgers', van Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten van 30 oktober 2020 en Onderzoek naar effectuering van arbeidsrecht, Vanuit het perspectief van de werknemer, I&O research en Centerdata, 2022.

van de pilots via artikel 96 Rv vergt instemming van de wederpartij met de toepassing van de afwijkende procedureregels. Met dit experiment wordt dat knelpunt geadresseerd. Doordat de gedaagde in beginsel moet volgen, is een groter bereik voor de experimentele werkwijze mogelijk en kan beter worden onderzocht of deze werkwijze leidt tot de (onder par. 2) genoemde doelen. Anders dan de pilots, is het experiment immers ook van toepassing op gedaagden die op vrijwillige basis niet zouden hebben deelgenomen. Dit biedt bovendien de mogelijkheid om te onderzoeken of burgers door dit experiment worden bewogen een geschil aan de rechter voor te leggen, waar zij dat onder de reguliere procedure of in een vrijwillig kader op basis van artikel 96 Rv niet zouden hebben gedaan. Het experiment heeft ten opzichte van een pilot meer weg van een reguliere procedure, waarbij de eisende partij de procedure start en de gedaagde is gehouden daaraan mee te doen. Er is niet gekozen voor een volledig dwingend karakter, waarbij ook de eiser wordt verplicht in bepaalde zaken voor bepaalde rechtbanken de experimentele procedure te volgen. Dit betekent dat ook onderzocht kan worden waarom een eiser wel of niet voor deelname aan de experimentele procedure kiest. Bovendien dienen experimenten niet verder te gaan dan noodzakelijk is voor het onderzoek.

De gedaagde kan een beroep doen op een hardheidsclausule (artikel 1, zevende lid, van de wet). Artikel 1 lid 7 van de wet brengt mee dat de nabijheidsrechter ambtshalve en op verzoek in elke stand van de procedure kan bepalen dat de toepassing van de regels van het besluit, achterwege blijft, indien de toepassing leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard. In dat geval bepaalt de nabijheidsrechter of de procedure kan worden voortgezet volgens de reguliere procedure. Als dit het geval is, bepaalt hij wat de volgende proceshandeling zal zijn. Als dit niet het geval is, bepaalt hij wat hij geraden acht. Wanneer de nabijheidsrechter in een individuele zaak oordeelt dat de experimentele procedure niet gevolgd of voortgezet kan worden, kan hij bezien of en zo ja, hoe partijen de overstap kunnen maken naar de reguliere procedure. Hij kan daarover eerst partijen om hun standpunt vragen. Bedoeling is een zo naadloos mogelijke overgang van de ene procedure naar de andere procedure te bewerkstelligen, zodat er zo weinig mogelijk tijd verloren gaat en er zo min mogelijk proceshandelingen herhaald hoeven te worden.

3.2 Inhoud van het experiment

Het experiment wordt uitgevoerd om proefondervindelijk vast te stellen welke aanpassingen nodig zijn om het gewenste doel te bereiken. Bij de keuze van die aanpassingen is gekeken naar de evaluatie van de pilots van de Haagse wijkrechter en Rotterdamse regelrechter. Daaruit komen als werkzame elementen onder meer naar voren de eenvoudige wijze waarop partijen een zaak kunnen aanbrengen, het snel plannen van een zaak op zitting, het dejuridiseren van het geschil en het streven om op de mondelinge behandeling tot een minnelijke regeling te komen. Die elementen zijn in de experimentele procedure betrokken en worden hierna, naast een aantal andere aspecten, nader toelicht. De keuze van die elementen betekent dat er bepaalde verwachtingen aan zijn verbonden. Daarom wordt in deze paragraaf tevens uiteengezet wat de verwachtingen zijn ten aanzien van de verbeteringen die die elementen zouden kunnen opleveren.

In de experimentele procedure wordt gebruik gemaakt van een eenvoudig formulier voor het aanhangig maken van de zaak en het voeren van verweer, dat ook via elektronische weg, via Veilig Mailen,¹¹ kan worden ingediend. Uit het Besluit elektronisch procederen¹² volgt dat bij het indienen van stukken via Veilig Mailen, de stukken na mailverzending ook fysiek moeten worden aangeboden. Bezien wordt hoe dit zo laagdrempelig mogelijk kan worden vormgegeven. In het procesreglement voor de nabijheidsrechter, dat de deelnemende rechtbanken gezamenlijk hebben opgesteld, wordt dit nader uitgewerkt. Het uitbrengen van door een deurwaarder te betekenen exploit van dagvaarding met daarin een juridische inkadering van het geschil, blijft achterwege. Verder ontbreekt de mogelijkheid van repliek en dupliek en wordt voorkomen dat partijen allerlei processtukken en akten uitwisselen. Dat zal naar verwachting de drempel voor rechtzoekenden tot de rechter verlagen, waardoor een zaak mogelijk eerder aanhangig wordt gemaakt in de experimentele procedure dan in de reguliere procedure. Bovendien draagt het vervangen van een

¹¹ [Veilig Mailen | Rechtspraak](#)

¹² Besluit van 15 oktober 2020, houdende regels voor het langs elektronische weg procederen in het civiele recht en in het bestuursrecht (Stb. 2020, 410).

zuiver juridisch document als de dagvaarding door een eenvoudige uiteenzetting van het geschil er naar verwachting toe bij dat wordt voorkomen dat zaken juridisch op de spits worden gedreven en escaleren.

Nadat een zaak in behandeling is genomen, wordt direct een mondelinge behandeling gepland en worden partijen opgeroepen. Zij worden verzocht hun eventuele verhinderdata op te geven. Normaliter wordt een mondelinge behandeling pas gepland nadat gedaagde heeft geantwoord, waarbij hij doorgaans ook nog uitstel hiervoor kan krijgen. Nu wordt direct een mondelinge behandeling gepland en gelegenheid gegeven tot het opgeven van verhinderdata, wat naar verwachting leidt tot een versnelling in de procedure. Die versnelling zal naar verwachting enkele weken tot enkele maanden bedragen ten opzichte van zaken in de reguliere procedure waarin niet geantwoord wordt op de dag waartegen gedagvaard is. In de overige zaken zal van een versnelling naar verwachting niet zonder meer sprake zijn, maar afhangen van de termijn waarbinnen een mondelinge behandeling kan plaatsvinden.

Het feit dat in alle gevallen een mondelinge behandeling wordt gepland, maakt de procedure naar verwachting eenvoudiger voor partijen. Partijen weten immers beter wat zij van de procedure kunnen verwachten, anders dan in de reguliere procedure, waar een mondelinge behandeling kan worden gepland, maar de procedure ook geheel schriftelijk kan worden afgedaan. Het is voor het de-escaleren van een geschil en het bereiken van een oplossing voor het geschil essentieel dat beide partijen op de mondelinge behandeling verschijnen, zodat de rechter met hen in gesprek kan gaan om bepaalde punten te laten verhelderen, mogelijke onderliggende problemen of conflicten te bespreken en een minnelijke oplossing te onderzoeken. Om dit belang te benadrukken, wordt kort na het versturen van de oproep contact opgenomen met partijen voor een toelichting op de experimentele procedure. Partijen worden zo vanaf de start van de procedure directer betrokken en gemotiveerd om op de mondelinge behandeling te verschijnen. Om partijen verder te motiveren, worden zij, kort voor de mondelinge behandeling, telefonisch (bijvoorbeeld via WhatsApp) of langs elektronische weg via e-mail aan de mondelinge behandeling herinnerd en wordt het belang hiervan uitgelegd. In de pilot Zorgzaken wordt ook kort voor de mondelinge behandeling een herinnering (per WhatsApp) aan partijen gezonden. Uit de evaluatie van die pilot blijkt dat sprake is van een hoger opkomstpercentage dan in de reguliere procedure. De pilot heeft verschillende aspecten waardoor de resultaten niet één op één kunnen worden herleid tot het toezenden van het WhatsApp-bericht, maar er zijn aanwijzingen dat het sturen van een herinnering een positief effect heeft op het opkomstpercentage. Uit die pilot is bovendien naar voren gekomen dat de herinnering per WhatsApp ertoe heeft geleid dat een aantal partijen de rechtbank vervolgens zelf via WhatsApp heeft benaderd met een vraag. Dit biedt dus een mogelijkheid om op een snelle en laagdrempelige manier met de rechtbank te communiceren. Zo kunnen eenvoudige vragen over bijvoorbeeld de procedure worden beantwoord of kan een partij direct worden verwezen naar informatie op rechtspraak.nl. Ook dat kan het verloop van de procedure voor rechtzoekenden vereenvoudigen.

Zowel het achterwege laten van een juridische inkadering van het geschil in een dagvaarding als het in alle gevallen plannen van een mondelinge behandeling, leidt ertoe dat partijen die hun standpunt niet of niet goed op papier kunnen verwoorden, de gelegenheid hebben hun kant van het verhaal op de mondelinge behandeling rechtstreeks tegenover de rechter naar voren te brengen. Dat zal de toegang tot de rechter naar verwachting vergroten. De verwachting is bovendien dat het nadruk leggen op de mondelinge behandeling, het achterwege blijven van een juridische inkadering van het geschil en het beperken van de schriftelijke stukken, zal bijdragen aan de-escalatie van het conflict en het bereiken van een minnelijke regeling. Dit leidt tot een gelijkwaardigere positie van procespartijen in de procedure. Dit kan schuldenaren en kwetsbare werknemers helpen en kan bijdragen aan hun zelfredzaamheid in de procedure. Bovendien is de verwachting dat deze werkwijze tot gevolg heeft dat de uitkomst van de experimentele procedure, zij het een vonnis of minnelijke regeling, het geschil tussen partijen en eventuele onderliggende conflicten beter zal adresseren, waardoor de effectiviteit van de rechtspraak voor de rechtzoekende ten opzichte van een reguliere procedure wordt vergroot. Het is de verwachting dat met de experimentele procedure een betere bijdrage wordt geleverd aan de oplossing van de problemen van rechtzoekenden doordat beter bij de behoeften/problemen van de

rechtzoekenden kan worden aangesloten. De behoeften van rechtzoekenden komen in de experimentele procedure immers meer centraal te staan.

Op de mondelinge behandeling is een wijziging of vermeerdering van eis of van eis in reconventie toegestaan, mits de gedaagde en eiser zijn verschenen. De nabijheidsrechter kan in dat geval ook bepalen dat een nadere mondelinge behandeling gewenst is. Deze benadering past bij de eenvoudige aard van het experiment en biedt partijen voldoende waarborgen.

Verder krijgt de nabijheidsrechter de bevoegdheid de kosten geheel of gedeeltelijk te compenseren, ook indien de gehele vordering van eiser wordt toegewezen. Dit betekent niet dat de rechter de kosten geheel of gedeeltelijk kan kwijtschelden, er kan alleen sprake zijn van een andere verdeling van de kosten tussen eiser en gedaagde. Dit is een belangrijke wens van de Rechtspraak, die graag meer flexibiliteit zou hebben bij de proceskostenveroordeling dan op basis van Rv mogelijk is. Zij verwachten daardoor meer recht te kunnen doen aan de specifieke omstandigheden van de zaak en de partijen. Omdat er alleen sprake kan zijn van een andere verdeling van de kosten tussen eiser en gedaagde, zal deze afwijking voor de eiser geen financiële prikkel opleveren om voor de experimentele procedure te kiezen. De afwijking is vooral bedoeld om te voorkomen dat een partij met voor hem onevenredig hoge proceskosten te maken krijgt, terwijl er redenen zijn om die op een andere wijze te verdelen.

Tijdens de vormgeving van de experimentele procedure is overwogen om in de procedure een verlaagd griffierecht te hanteren. Daarvan is afgezien om te voorkomen dat de eiser vanwege een financiële prikkel en niet om processuele redenen voor de experimentele procedure kiest. Een verlaagd griffierecht zou de uitkomsten van de evaluatie kunnen vertroebelen. Dit experiment is bedoeld om te zien of een wijziging in de formele regels van procesrecht gevolgen heeft voor de toegang tot de rechter.

Verder is gekeken naar de mogelijkheid van online mondelinge behandelingen via videoconferentie. Gekozen is om hiervoor geen afwijkende regeling in het experiment op te nemen. Er wordt momenteel gewerkt aan de voorbereidingen voor een structurele wettelijke regeling voor de inzet van videoconferentie in het civiel- en bestuursrecht, die met de benodigde waarborgen wordt omkleed. Voorkomen dient te worden dat dit experiment dat wetgevingstraject doorkruist.

Gedurende de loop van het experiment kunnen zich allerlei ontwikkelingen voordoen die van invloed kunnen zijn op het verloop van zaken die onder het experiment vallen, zoals een onverwachte toename van het aanbod van zaken, opkomende beperkingen in de beschikbare capaciteit of het nemen van maatregelen in de logistiek van zaaksafhandeling. De pilots van de Rechtspraak hebben geleerd dat het daarom van belang kan zijn tussentijds de mogelijkheid te hebben details van de uitvoering bij te stellen. In het procesreglement voor de nabijheidsrechter, dat de deelnemende rechtbanken gezamenlijk hebben opgesteld, kunnen rechtbanken in de loop van het experiment tot op zekere hoogte wijzigingen aanbrengen om hieraan tegemoet te komen, mits ze daarbij niet in strijd komen met de wet, het Tber en dit besluit. Daarbij wordt een afweging gemaakt tussen alle belangen, zoals een goede uitvoering van het experiment, maar ook het behalen van de doelen van het experiment. Tijdens het experiment dient te worden gewaarborgd dat mogelijke wijzigingen niet ertoe leiden dat de vergelijkbaarheid van het experiment met de parallelle reguliere procedure in de evaluatie wordt verstoord. Voorkomende wijzigingen worden in ieder geval voorafgaand aan de evaluatoren bekend gemaakt opdat zij die bij hun bevindingen en conclusies kunnen betrekken. Met het oog op de samenwerking tussen de ministeries van Justitie en Veiligheid (JenV) en van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en Rechtspraak bij dit experiment, zal de Raad voor de rechtspraak (hierna: de Raad) de wijzigingen voorafgaand bekendmaken aan de ministeries van JenV en SZW en daarbij de reden(en) voor de wijzigingen toelichten.

3.3 Zaken die onder het experiment vallen

Het experiment zal volgens artikel 4 kunnen worden toegepast in zaken over vorderingen van een werknemer uit hoofde van een arbeidsovereenkomst en in zaken over geldvorderingen tot maximaal € 5.000 van een natuurlijk persoon, ook indien die vordering is ontstaan in de uitoefening van een beroep of bedrijf door die persoon. Met het experiment wordt beoogd de toegang tot de rechter voor die rechtzoekenden te vergroten. Grotere bedrijven en werkgevers

weten de weg naar de rechter doorgaans goed te vinden, maar dat geldt in mindere mate voor burgers. Daarom wordt hun een laagdrempeligere toegang geboden voor relatief beperkte geldvorderingen. De eenvoudigere procedure leent zich voor zaken met een relatief beperkt financieel belang van burgers, zzp'ers en andere kleine bedrijven die geen rechtspersoon zijn. Ook voor (kwetsbare) werknemers, zoals arbeidsmigranten of flexwerkers geldt dat de weg naar de rechter voor hen vaak moeilijk te vinden en te bewandelen is. Daarvoor zijn verschillende redenen, zoals taalproblemen, onbekendheid met procedures en moeite om de eigen juridische positie in te schatten.¹³ Zij bevinden zich in een afhankelijkheidspositie ten opzichte van een doorgaans machtiger werkgever. Juist in die gevallen is een procedure die het geschil tussen partijen en eventuele onderliggende conflicten beter adresseert en zo mogelijk gericht is op het bereiken van een schikking van belang, omdat werkgever en werknemer daarna weer met elkaar verder moeten.

Bovendien zijn dit overzichtelijke, goed af te bakenen zaakstromen. Een heldere afbakening is zowel juridisch als praktisch van belang. Zij biedt rechtzoekenden en hun eventuele rechtshulpverleners voldoende duidelijkheid over de vraag of hun zaak in aanmerking komt voor het experiment en of zij dus de keuze hebben tussen de reguliere en de experimentele procedure. Ook het regiebureau dat bij de deelnemende rechtbanken wordt ingericht (zie par. 3.7), kan bij deze zaakstromen naar verwachting goed beoordelen of een aangebrachte zaak in behandeling kan worden genomen door de nabijheidsrechter of naar de reguliere procedure dient te worden verwezen.

Met deze zaakstromen worden naar verwachting ongeveer 450 zaken per jaar bij de nabijheidsrechter aangebracht (zie ook par. 3.5). Die zaakstroom is naar verwachting nodig om voldoende informatie te kunnen verzamelen om de doeltreffendheid en de effecten van de experimentele procedure in de evaluatie te kunnen vaststellen. Overwogen is om ook andere zaakstromen bij het experiment te betrekken, waaronder vorderingen die zien op huur, zorg en energie. Daarvan is afgezien. Enerzijds omdat dergelijke zaken niet goed aansluiten bij het hiervoor genoemde doel om de drempel voor burgers als rechtzoekenden te verlagen. Het zijn immers vorderingen van doorgaans grote ondernemingen en instellingen. Anderzijds zijn die zaakstromen zo omvangrijk, dat die naar verwachting een te groot beslag op de voor het experiment beschikbare capaciteit bij de rechterlijke macht zouden leggen. Bij andere zaakstromen die zijn overwogen, zoals burenzaken, bleek dat zij tot problemen leiden bij de definiëring en afbakening ervan.

Het experiment ziet op dagvaardingszaken. Dat brengt mee dat arbeidszaken die met een verzoekschrift aanhangig worden gemaakt, buiten het bereik van dit experiment vallen. Dergelijke zaken, die met name betrekking hebben op de beëindiging van de arbeidsovereenkomst, zijn doorgaans vrij complex en worden aanhangig gemaakt door de werkgever. Het experiment is juist gericht op de kwetsbare werknemer. Bovendien is de verzoekschriftprocedure op zichzelf al minder formeel en laagdrempeliger dan de dagvaardingsprocedure. Om deze redenen passen zaken die worden ingeleid met een verzoekschrift minder goed in dit experiment dat gericht is op vereenvoudiging van de dagvaardingsprocedure.

3.4 Deelnemende rechtbanken

Als rechtbanken waarvan de zaken kunnen worden behandeld en beslist door de nabijheidsrechter, zijn aangewezen de rechtbanken Den Haag, Overijssel, Rotterdam en Zeeland-West Brabant (artikel 3). Ten behoeve van de vergelijking van de experimentele procedure met de reguliere procedure (artikel 8, tweede lid Tber), is de rechtbank Noord-Holland aangewezen. De arbeidszaken en geldvorderingen die bij deze laatste rechtbank volgens de reguliere procedure worden gevoerd, worden gebruikt om in de evaluatie een vergelijking te kunnen maken tussen de uitkomsten van het experiment en die van de reguliere procedure. De rechtbank Noord-Holland monitort o.a. de aantallen en soorten zaken, alsmede de waarde van zaken die aanhangig worden gemaakt gedurende de looptijd van het experiment en die, als zij aanhangig waren gemaakt bij de deelnemende rechtbanken, in aanmerking zouden zijn gekomen voor de experimentele procedure. Daarnaast verzamelt zij evenals de deelnemende rechtbanken de overige informatie over de

¹³ Rapport 'Geen tweederangsburgers', van Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten van 30 oktober 2020.

desbetreffende zaken die nodig is in de evaluatie om de twee manieren van aanpak van de procedure te vergelijken. De meerwaarde van de referentierechtbank is dat daar uitsluitend reguliere procedures worden gevoerd waardoor mogelijke neveneffecten van de experimentele procedure buiten beschouwing blijven. Wat betreft de experimentele procedure is het de verwachting dat de groep rechtzoekenden die voor die procedure kiest, door de procedure eerder geneigd zal zijn om de mogelijkheden van een minnelijke regeling te onderzoeken. Als dat rechtzoekenden zijn die anders een zaak in de reguliere procedure bij de deelnemende rechtbanken aanhangig zouden hebben gemaakt, kan dat het aantal schikkingen in de reguliere procedure negatief beïnvloeden. Dat mogelijke effect dat in het evaluatieonderzoek dient te worden betrokken, ontbreekt bij de referentierechtbank.

Het aantal deelnemende rechtbanken en de referentierechtbank vormen voor de Rechtspraak naar verwachting een haalbare belasting. Een groter aantal zou een te groot beslag op de Rechtspraak leggen.

Een belangrijke aanleiding voor het experiment is te onderzoeken of de positieve ervaringen die zijn opgedaan met de pilots met de Haagse wijkrechter, de Overijsselse overlegrechter en de Rotterdamse en Zeeuwse regelrechter ook gelden bij een experiment waarbij de eiser bepaalt welke procedure moet worden gevolgd. De rechtbanken waarbij die pilots liepen, zijn aangewezen om het experiment uit te voeren. Bij die keuze is doorslaggevend geweest dat de kennis en ervaring die binnen die rechtbanken met die pilots is opgedaan, kan worden benut tijdens het experiment en naar verwachting tot extra inzichten zal leiden tijdens het experiment en de evaluatie. Ook wordt door deze regionale spreiding met het experiment ervaring opgedaan zowel binnen als buiten de Randstad. Verder wonen in de arrondissementen Den Haag en Rotterdam en in het Brabantse deel van het arrondissement Zeeland-West Brabant relatief veel arbeidsmigranten die een belangrijke doelgroep vormen voor de arbeidszaken.¹⁴ Ook in het arrondissement Noord-Holland wonen relatief veel arbeidsmigranten, zodat die rechtbank in dat opzicht vergelijkbaar is. De geldvorderingen zijn geen zaken die bij bepaalde rechtbanken meer voorkomen dan bij andere, zodat daar geen bijzondere voorkeur uit voortvloeide.

De pilots bij de rechtbanken Den Haag, Overijssel, Rotterdam en Zeeland-West Brabant zijn overigens beëindigd sinds het moment waarop het experiment is gestart, voor zover het de zaakstromen zoals genoemd in artikel 4 van het besluit betreft. Het gaat immers om relatief beperkte zaakstromen en voorkomen moet worden dat er door concurrentie tussen de pilots en het experiment onvoldoende zaken voor het experiment worden aangemeld en de evaluatie wordt bemoeilijkt. Daarbij komt dat het voor rechtzoekenden verwarrend en onoverzichtelijk zou zijn als in deze zaakstromen – naast de reguliere procedure – een experiment gelijktijdig met een pilot zou lopen.

3.5 Omvang van het experiment

De verwachting is dat in totaal ongeveer 450 zaken per jaar bij de nabijheidsrechter worden aangebracht. Dat is circa 15% van de instroom in de aangewezen zaken bij de deelnemende rechtbanken in 2022 (ruim 400 arbeidszaken en ruim 2.500 geldvorderingszaken¹⁵). Dit percentage is hoger dan binnen de pilots bij de deelnemende rechtbanken op grond van artikel 96 Rv. Die hogere verwachting is gebaseerd op de verwachting dat een nieuwe groep rechtzoekenden wordt bereikt, de uitgebreide communicatie die rondom dit experiment is opgezet en het semi-dwingende karakter van het experiment. Vanuit het ministerie van SZW is ingezet op het bereiken van (kwetsbare) werknemers die tot nu toe slecht in staat lijken hun recht te halen (zie par. 3.8). Onder de zaakstroom geldvorderingen tot en met € 5.000,- valt een grotere variëteit aan soorten zaken. De verwachting is dat dit aantal zaken via de nabijheidsrechter groter zal zijn. Ook hier is ingezet op een actieve communicatie over het experiment (zie par. 3.8).

¹⁴ Op basis van cijfers van het CBS over 2020 en met inachtneming van de bekende groeitrendcijfers over de afgelopen 10 jaar, geëxtrapoleerd naar 2023 zijn er 269.500 Poolse, Roemeense en Bulgaars arbeidsmigranten woonachtig in de provincies Noord-Brabant en Zuid-Holland.

¹⁵ Van de geldvorderingszaken in 2022 hebben 781 zaken in Den Haag plaatsgevonden, 330 in Overijssel, 879 in Rotterdam en 569 in Zeeland-West-Brabant. Van de arbeidszaken in 2022 hebben 120 zaken in Den Haag plaatsgevonden, 42 in Overijssel, 162 in Rotterdam en 85 in Zeeland-West-Brabant.

3.6 Duur van het experiment

De ervaring van de Rechtspraak met pilots leert dat het over het algemeen één tot anderhalf jaar kost voordat de beoogde doelgroep bekend raakt met de pilot en er regelmatig gebruik van maakt. Hoewel een uitgebreide communicatie rond het experiment is opgezet, moet er rekening mee worden gehouden dat ook dit experiment enige aanlooptijd nodig heeft. Bovendien moet het experiment een bepaalde mate van bestendigheid hebben om in de evaluatie een effect te kunnen vaststellen en ook daarvoor is tijd nodig. Gelet daarop, op de relatief beperkte zaakstroom en op het gegeven dat een conceptrapport zes maanden voor het einde van het experiment gereed dient te zijn (artikel 18 Tber), is de verwachting dat een duur van drie jaar nodig is om voldoende informatie te kunnen vergaren om in de evaluatie de doeltreffendheid en de effecten van de afwijkingen van de wettelijke procedure te kunnen vaststellen.

3.7 Toewijzing van zaken aan de experimentele procedure

Bij de rechtbanken die het experiment uitvoeren, is een regiebureau ingericht, dat op basis van de criteria van artikel 4 van het besluit, beoordeelt of de aangebrachte zaak in behandeling wordt genomen door de nabijheidsrechter. Het regiebureau bestaat uit medewerkers van de griffie en de juridische ondersteuning en uit één of meer rechters. Afhankelijk van de aard van de zaak wordt door één of meer medewerkers van het regiebureau beoordeeld of de zaak in behandeling kan worden genomen door de nabijheidsrechter.

3.8 Kenbaarheid van het experiment

In lijn met de motie van het lid Van Nispen c.s.¹⁶, plaatsen de rechtbanken die bij het experiment betrokken zijn en de Raad gedurende de periode waarin het experiment wordt uitgevoerd, informatie op rechtspraak.nl over het experiment, over de aard van de zaken die in het experiment in behandeling worden genomen en over het aanhangig maken ervan bij het gerecht. Daarbij wordt het onderscheid tussen de eiser die voor het experiment kiest en de gedaagde voor wie die keuze in beginsel dwingend is, duidelijk uiteengezet. Ook wordt onder de aandacht gebracht dat de term 'nabijheidsrechter' ziet op het verkleinen van de afstand tussen de rechtzoekende en de rechter door de laagdrempelige en relatief eenvoudige aard van de experimentele procedure en geen betrekking heeft op mondelinge behandelingen op een locatie dichterbij het woonadres van partijen.

Bij de pilotprocedures heeft de Rechtspraak een flyer gemaakt met overzichtelijke informatie over de procedure, die wordt meegezonden met de oproeping aan partijen. Ook voor de experimentele procedure wordt een flyer ontworpen die zal worden meegezonden. Daarnaast worden partijen per brief door het desbetreffende gerecht geïnformeerd over de gang van zaken tijdens de procedure. In deze brief worden partijen ook geïnformeerd over het bestaan van het procesreglement dat de deelnemende rechtbanken gezamenlijk hebben opgesteld. Ook worden betrokken beroepsgroepen (zoals deurwaarders, advocaten, sociaal raadslieden en rechtsbijstandsverzekeraars) door de Raad en de betrokken rechtbanken geïnformeerd. De Rechtspraak werkt dit uit in een communicatieplan.

Het ministerie van SZW informeert de sociale partners over het experiment. Daarnaast heeft het ministerie van SZW toegang tot diverse organisaties en communicatiekanalen (WorkinNL, etc.) die zijn gericht op de potentiële doelgroep voor het experiment op het gebied van het arbeidsrecht. Voorafgaand aan en gedurende het experiment draagt het ministerie van SZW, in overleg met het ministerie van JenV en de Rechtspraak bij aan de bekendheid van het experiment door informatie over de nabijheidsrechter op rijksoverheid.nl te plaatsen.

Het ministerie van SZW implementeert in samenwerking met o.a. het Juridisch Loket naast dit experiment maatregelen ter uitvoering van de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten (Commissie Roemer). Deze maatregelen zijn gericht op een eerdere fase in het proces en zien op verbetering van de informatievoorziening aan kwetsbare werknemers (waaronder arbeidsmigranten) over hun rechten en plichten ingevolge het arbeidsrecht en op professionele juridische ondersteuning. Het is de verwachting dat daardoor ook

¹⁶ Kamerstukken II 2019/20, 35 263, nr. 22.

relatief meer arbeidsmigranten de weg naar de nabijheidsrechter kiezen dan zonder deze maatregelen het geval zou zijn. Gelet op de aard van de maatregelen van het ministerie van SZW hebben die maatregelen naar verwachting geen invloed op de laagdrempeligheid, eenvoud, tempo of effectiviteit van de procedure als zodanig. Daarnaast kan het Juridisch Loket bekendheid geven aan dit experiment onder rechtzoekenden en kan het Juridisch Loket hen wijzen op de experimentele procedure en verwijzen naar deelnemende rechtbanken.

De algemene informatie over de inrichting van de procedure bij de nabijheidsrechter zal zowel in de Nederlandse als de Engelse taal worden verstrekt. Met het oog op de maatregelen van het ministerie van SZW die zijn gericht op de kwetsbare werknemers heeft dat ministerie voor de duur van dit experiment budget beschikbaar gesteld voor rechtzoekenden die de Nederlandse taal niet (voldoende) machtig zijn. Voor hen is het mogelijk kosteloos een tolk in te schakelen voor de mondelinge behandeling, mits zij een inkomen of vermogen hebben dat niet uitkomt boven de grens die de Wet op de rechtsbijstand (Wrb) hanteert. Dit budget is gerelateerd aan het in par. 3.5 genoemde verwachte aantal zaken en ziet op beide zaakstromen.

3.9 Verwerking persoonsgegevens

De aard van de persoonsgegevens en de wijze waarop die worden verwerkt door de rechtbanken die aan het experiment deelnemen, wijken niet af van die in de reguliere procedure. De Rechtspraak behandelt persoonsgegevens vertrouwelijk en beveiligt die gegevens conform de bepalingen uit de Algemene Verordening Gegevensbescherming en de Richtlijn gegevensbescherming politie en justitie.

Bij de evaluatie van het experiment geldt dat de rechtbanken daarover in goed overleg met de onderzoekers afspraken maken, waarbij de bescherming van persoonsgegevens van de partijen en het geheim van de raadkamer gerespecteerd worden. Zie nader par. 7.

4. Verhouding tot verdragen, EU-regelgeving en nationale wetgeving

Overeenkomstig artikel 1, vijfde lid, van de wet waarborgt het experiment de grondrechten en fundamentele beginselen van het procesrecht en respecteert het de in artikel 1, zesde lid, van de wet genoemde verdragen, verordeningen, bijbehorende goedkeurings- en uitvoeringsregelingen en bepalingen. De in artikel 6 EVRM genoemde uitgangspunten voor een eerlijk proces – het recht op een eerlijke en openbare behandeling van een zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat bij de wet is ingesteld, waarbij de uitspraak in het openbaar wordt gewezen – worden gewaarborgd. Aan de openbaarheid van de mondelinge behandeling en van de uitspraak wijzigt het experiment niets. Ook het gerecht is hetzelfde. De nabijheidsrechter is immers dezelfde onafhankelijke en onpartijdige rechter die deze zaken als kantonrechter in de reguliere procedure zou hebben behandeld. Hij behoort tot de kamer voor kantonzaken bij de rechtbank, die bij wet is ingesteld. De redelijke termijn waarbinnen de zaak wordt behandeld wordt door het experiment naar verwachting zelfs bekort, aangezien versnelling van de procedure een van de doelstellingen van het experiment is.

Artikel 1, vijfde lid, van de wet specificeert nog enkele fundamentele beginselen van procesrecht die door een experiment moeten worden gewaarborgd. Het recht op toegang tot de rechter (onderdeel a) staat in het experiment centraal. Het experiment beoogt immers de drempel om een zaak aanhangig te maken te verlagen. Ook het beginsel van hoor en wederhoor (onderdeel b) wordt in het experiment gerespecteerd. De uitwisseling van standpunten door partijen vindt plaats tijdens de mondelinge behandeling en is daardoor informeler. Het bewijsrecht blijft ook van toepassing. De rechter heeft voldoende vrijheid om zo nodig een nieuwe mondelinge behandeling te plannen om partijen de tijd te geven stukken te leveren of daarop te reageren. Mocht bovendien blijken dat de zaak te complex is voor de nabijheidsrechter en dat leidt tot een onbillijkheid van overwegende aard voor een van partijen of voor beiden, dan bestaat altijd de mogelijkheid dat de nabijheidsrechter de zaak verwijst naar de reguliere procedure (artikel 1, zevende lid, van de wet). Ook het recht op het instellen van hoger beroep en cassatie blijft onaangetaast (onderdeel g), van een uitspraak van de nabijheidsrechter kunnen partijen volgens het reguliere procesrecht in hoger beroep en cassatie.

Verder is weliswaar afgezien van betekening van een dagvaarding door een deurwaarder, maar de wijze van bekendmaking van gedaagde met de zaak in het experiment is vrijwel dezelfde

als bij verzoekschriftprocedures. Bovendien wordt vanuit de rechtbanken actief contact gezocht met partijen, wat de bekendheid bij gedaagde met de zaak bevordert. In het experiment zijn ook regels opgenomen voor verstek en voor de mogelijkheid om in verzet te komen nadat vonnis is gewezen. Dus ook in dat opzicht zijn de rechten van de gedaagde gewaarborgd.

Het Haags Betekeningsverdrag regelt de wijze waarop een gerechtelijk of buitengerechtelijk stuk van de ene Verdragsluitende Staat naar de andere moet worden gezonden ter betekening of kennisgeving in die laatstgenoemde staat en de betekeningsverordening (EU) 2020/1784 bevat eveneens procedures voor de grensoverschrijdende betekening en kennisgeving van gerechtelijke en buitengerechtelijke stukken binnen de EU. Niet uit te sluiten is dat deze grensoverschrijdende elementen in het geschil voor de nabijheidsrechter een rol spelen. In die gevallen zal de nabijheidsrechter beslissen of en zo ja, op welke wijze de procedure bij de nabijheidsrechter kan worden voorgezet met toepassing van de geldende verdragen en verordeningen. Is dit niet mogelijk, dan zal de nabijheidsrechter de zaak verwijzen naar de reguliere procedure.

De Europese procedure voor geringe vorderingen is bedoeld om de procesvoering over geringe vorderingen in grensoverschrijdende zaken te vereenvoudigen en bespoedigen. Het betreft net als het experiment vorderingen tot € 5.000, maar is een separate procedure die optioneel is.¹⁷ De procedure voor de nabijheidsrechter laat deze EU-procedure onverlet. Dat laatste geldt ook voor de Verordening Europees Betalingsbevel.¹⁸ Ook dat is een optionele separate procedure, evenals de Verordening inzake een Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen.¹⁹

Verordening Brussel 1bis²⁰ heeft in zoverre gevolgen voor experimenten, dat artikel 1 van die verordening aangeeft dat zij van toepassing is in burgerlijke en handelszaken, ongeacht de aard van het gerecht. Dat betekent dat de regels over de (weigering van de) erkenning en tenuitvoerlegging van vonnissen in andere lidstaten ook van toepassing zijn op door de nabijheidsrechter gewezen vonnissen. Het experiment is verder in overeenstemming met de regels voor de relatieve bevoegdheid die de verordening geeft, omdat het niet afwijkt van de bevoegdheidsregels in Rv.

Wat betreft de verhouding van het besluit tot het nationale recht zij hier vooral verwezen naar artikel 6 van het besluit en de toelichting daarbij. In het besluit wordt enkel afgeweken van Rv en de Wet griffierechten burgerlijke zaken (Wgbz). Die afwijking gaat niet verder dan noodzakelijk is voor het experiment. In de toelichting bij artikel 6 wordt nader ingegaan op de afwijkingen.

5. Gevolgen

5.1 Benodigde kennis en vaardigheden

Het gebruik van een eenvoudig aanvraag- of reactieformulier, waarop partijen hun kant van het verhaal naar voren kunnen brengen en dat zij ook langs elektronische weg kunnen indienen, biedt partijen waarborgen om een zaak aanhangig te maken of verweer te voeren op een wijze die relatief geringe kennis en vaardigheden vraagt. Daarnaast is informatie over het experiment beschikbaar op rechtspraak.nl en worden partijen bij de aanvang en in de loop van de procedure nader geïnformeerd. Bij de aanvang ontvangen partijen een informatieve flyer en ontvangen zij per brief en telefonisch of langs elektronische weg informatie over de gang van zaken. Daarnaast worden zij kort voor de mondelinge behandeling telefonisch of langs elektronische weg herinnerd aan de mondelinge behandeling, waarbij de ervaringen uit de pilot Zorgzaken hebben geleerd dat dit partijen mogelijk uitnodigt de rechtbank zelf via elektronische weg met vragen te benaderen. Ook voor advocaten of andere rechtshulpverleners zal de experimentele procedure tot een aanzienlijke vereenvoudiging leiden.

¹⁷ Verordening (EG) nr. 861/2007 van het Europees Parlement en de Raad van 11 juli 2007 tot vaststelling van een Europese procedure voor geringe vorderingen, PbEU 2007, L 199.

¹⁸ Verordening (EG) Nr. 1896/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 tot invoering van een Europese betalingsbevelprocedure, PbEU 2006, L 399.

¹⁹ Verordening (EG) nr. 805/2004 van het Europees parlement en de Raad van 21 april 2004 tot invoering van een Europese executoriale titel voor niet-betwiste schuldvorderingen, PbEU 2004, L 143.

²⁰ Verordening (EU) Nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken. PbEU 2012, L 351.

De hiervoor genoemde formulieren dienen in de Nederlandse taal te worden ingevuld. Partijen worden daarbij gewezen op de mogelijkheid een (lokale) instantie in te schakelen, voor het geval dat zij de Nederlandse taal niet of onvoldoende beheersen en niet de (digitale) middelen of de mogelijkheden hebben een tekst te vertalen. Gedacht kan worden aan bijvoorbeeld het Informatiepunt Digitale Overheid, sociaal raadslieden, rechtswinkels, formulierenbrigades en vergelijkbare lokale (vrijwilligers) initiatieven en het Juridisch Loket. De rechtbanken die bij het experiment betrokken zijn en de Raad wijzen op de mogelijkheid voor partijen om kosteloos een tolk voor de mondelinge behandeling in te schakelen, indien zij een inkomen of vermogen hebben dat niet uitkomt boven de grens die de Wrb hanteert. Met name voor arbeidsmigranten die de Nederlandse taal niet machtig zijn, kan de inzet van een tolk op de mondelinge behandeling de drempel om een zaak aanhangig te maken, verlagen. Uit de ervaringen die SZW momenteel opdoet met de verbetering van de informatievoorziening in Noord-Brabant blijkt dat het adresseren van de taalbarrière een van de belangrijkste ondersteunende maatregelen is. Daarnaast is goede begeleiding van groot belang, in juridische zin (bijvoorbeeld door bijstand van een advocaat) maar ook in logistieke zin (afsprakenplanning voor de mondelinge behandeling met een herinnering), waarbij de communicatiekanalen zoveel mogelijk aansluiten bij de doelgroep.

Met de centrale rol van de mondelinge behandeling in het experiment ligt de nadruk op het gesprek van de rechter met partijen op die mondelinge behandeling en op het onderzoeken van de mogelijkheden van een minnelijke regeling. Ook kantonrechters in de reguliere procedure gaan op de mondelinge behandeling met partijen in gesprek en proberen partijen te bewegen tot een schikking. Niettemin kan bij betrokken rechters en gerechtsjuristen behoefte bestaan aan het volgen van een opleiding met het oog op specifieke vaardigheden die kunnen bijdragen aan het bereiken van een minnelijke regeling. Zo hebben de overlegrechters in Overijssel een interne mediationtraining gevolgd. De Raad vervult hierin desgewenst een faciliterende rol voor de deelnemende rechtbanken.

5.2 Consequenties voor de werklust

Vooropgesteld wordt dat, conform de motie van het lid Van Nispen²¹, dient te worden voorkomen dat de achterstanden en de werkdruk in de Rechtspraak toenemen ten gevolge van de uitvoering van het experiment. Daarom wordt in deze toelichting aangegeven wat de geraamde kosten zijn van een experiment, waar de dekking vandaan komt, welke aanvullende inzet is vereist van rechters, ondersteunend personeel en hoe die extra werkbelasting opgevangen en bekostigd zal gaan worden. Daarvoor heeft de Rechtspraak de benodigde informatie aangedragen. De Rechtspraak zal de periode van de consultatie gebruiken om aan de hand van een werklustinschatting de gevolgen voor de werklust nader te kwantificeren.

De behandeling van de zaken door de nabijheidsrechter levert voor de rechtbanken naar verwachting op diverse onderdelen een werklustverzwaring op. Het regiebureau beoordeelt in alle zaken of een aangebrachte zaak valt binnen de reikwijdte van het experiment. Deze beoordeling vindt in de reguliere procedure slechts in beperkte mate plaats. Dit vergt daarom in de experimentele procedure extra tijd. Er zit een verzwaring in de contacten tussen rechtbank en partijen. De partijen worden door de rechtbank benaderd voor een nadere toelichting op de procedure, waarbij zij ook worden gewezen op het belang van de mondelinge behandeling. Dit is een extra stap ten opzichte van de reguliere procedure. Bovendien wordt in aanmerking genomen dat een deel van de partijen, als zij telefonisch worden benaderd, wedervragen zullen stellen en dat in die gevallen niet altijd zal kunnen worden volstaan met een standaard toelichting. Ook wordt kort voor de mondelinge behandeling contact met partijen gezocht om hen aan de behandeling te herinneren. Er wordt een werklustverzwaring voor de griffiemedewerkers verwacht, omdat zij extra taken moeten uitvoeren. Zo worden in alle zaken de adresgegevens in de Basis Registratie Personen (BRP) gecontroleerd. Indien op het formulier essentiële informatie ontbreekt, wordt dit door de griffie opgevraagd. Dit zal naar verwachting in een deel van de zaken noodzakelijk zijn. Dit geldt ook voor het versturen van een verzoek om verhinderdata als partijen of één van hen verhinderd is voor de mondelinge behandeling en de daaropvolgende extra oproeping voor de nieuwe datum voor de mondelinge behandeling.

²¹ [Kamerstukken 2019/2020, 35263, nr. 21.](#)

Een belangrijke werklastverzwaring wordt veroorzaakt doordat er in beginsel altijd een mondelinge behandeling wordt gehouden. In de reguliere procedure wordt in een deel van de zaken in de aangewezen zaakstromen een mondelinge behandeling gehouden. Het overige deel wordt schriftelijk afgedaan, omdat verstek is verleend of omdat de zaak via repliek en dupliek wordt voortgezet. In het geval van schriftelijke afdoening zetten partijen hun visie op de zaak zelf op papier, eventueel met behulp van een advocaat of gemachtigde. In het geval van een mondelinge behandeling is vaak de inzet van de rechter en juridisch ondersteuner nodig om de standpunten van partijen te verhelderen. In de experimentele procedure wordt in alle gevallen een mondelinge behandeling gehouden. Als zaken die in de reguliere procedure schriftelijk zouden worden afgedaan, worden aangebracht bij de nabijheidsrechter, vraagt dat om extra inzet van de rechter en juridisch ondersteuner. Daarnaast kost het plannen van deze behandelingen extra tijd. Er moet immers ruimte in de agenda's gevonden worden. Verder worden partijen op verschillende momenten schriftelijk, langs elektronische weg of telefonisch door de rechtbank benaderd om hen te informeren over de procedure en het belang van de mondelinge behandeling. Dat zal ook extra tijd kosten. Bovendien is de verwachting dat de mondelinge behandeling (als hart van de procedure) gemiddeld langer zal duren. De aangewezen zaakstromen betreffen over het algemeen overzichtelijke zaken waarvoor in de reguliere procedure beperkte tijd wordt ingepland. In de experimentele procedure zal naar verwachting meer moeten worden uitgevraagd over de feitelijke gang van zaken en de juridische grondslagen. Partijen hebben immers alleen het formulier ingevuld en hebben dus doorgaans nog maar in beperkte mate informatie over de zaak gegeven. De juridische duiding van de zaak – wat wordt er precies gevorderd – zal ook niet altijd meteen duidelijk zijn. Dat kan ook meebrengen dat een aanvullende mondelinge behandeling nodig zal zijn omdat bepaalde punten nog niet helemaal duidelijk zijn of dat bijvoorbeeld aanvullende stukken nodig zijn.

Het schrijven van het vonnis zal in een deel van de zaken mogelijk langer duren omdat de stellingen van partijen in de aanvraag- en de reactieformulieren van juridische duiding moeten worden voorzien, waarbij wel geldt dat de aanvraag- en reactieformulieren beknopte stukken zijn waarvan naar verwachting snel kennis kan worden genomen. Daarnaast kan een mondeling vonnis minder in de rede liggen als de zaak op de mondelinge behandeling pas echt duidelijk wordt. Daar staat tegenover dat naar verwachting in meer zaken een minnelijke regeling wordt getroffen, zodat in die zaken geen vonnis hoeft te worden geschreven. De uitkomst van de zaak kan dan in het proces-verbaal van de mondelinge behandeling opgenomen worden, waaraan executoriale kracht wordt verleend, zodat het zo nodig ten uitvoer gelegd kan worden met behulp van een deurwaarder. In de reguliere kantonprocedure worden al relatief veel schikkingen bereikt. Hoewel de Rechtspraak geen cijfers bijhoudt van het aantal schikkingen in kantonzaken blijkt uit een onderzoek in 2014 onder een aantal rechtbanken dat in 28% van de onderzochte zaken waarin een mondelinge behandeling plaatsvond een schikking werd bereikt.²² De Rechtspraak kan niet inschatten hoe hoog het percentage schikkingen in de experimentele procedure zal zijn. Wel is de verwachting dat de hiervoor genoemde verzwaring van de werklast wat betreft het uitwerken van vonnissen deels of geheel zal wegvallen tegenover de verlichting van de werklast als gevolg van een toename van schikkingen. Tot slot kan ten algemene worden opgemerkt dat de laagdrempelige procedure mogelijk tot meer zaken zal leiden, omdat een nieuwe groep rechtzoekenden wordt bereikt. Verlaging van de drempel is immers een van de doelen van het experiment.

Bij de voorbereiding van het experiment zijn de mogelijkheden onderzocht om mondelinge behandelingen op locatie te laten plaatsvinden, zoals in een aantal van de hiervoor genoemde pilots al het geval is, om de drempel voor partijen om op de mondelinge behandeling te verschijnen mogelijk verder te verlagen. Daarvan is afgezien, door de aanzienlijke extra capaciteit die dergelijke behandelingen meebrengen.

5.3 Gedragseffecten

Een belangrijke vraag die ten grondslag ligt aan dit experiment luidt of ten gevolge van de experimentele procedure partijen en de rechter zich ook anders gaan gedragen en of dat leidt tot

²² A.T. Marseille, H.B. Winter, M. Batting, C.E. Bloemhoff, Korte en effectieve kantoncomparities? Uitdaging voor reflexieve rechters, 2014.

een uitkomst van de procedure waarmee partijen tevredener zijn dan bij een reguliere procedure. Wat zijn kortom de gedragseffecten van de experimentele procedure.

De verwachting is dat rechters door het experiment worden gestimuleerd om in overleg met partijen tijdens de mondelinge behandeling naar de juiste procesaanpak te zoeken en mede daardoor de mogelijkheden van een minnelijke regeling te verruimen. Rechters zullen naar verwachting eerder met partijen op de mondelinge behandeling in gesprek gaan over mogelijke problemen of conflicten die aan een geschil (mede) ten grondslag liggen en die niet (of slechts ten dele) in de procedure zijn voorgelegd. Die verwachtingen zijn op het volgende gebaseerd. Het verzoek om ruimer dan op basis van artikel 96 Rv te kunnen experimenteren met procedureregels, is van de Rechtspraak afkomstig. Vele rechters voelen de behoefte om beter te kunnen inspelen op het achterliggende probleem of conflict van partijen. Zij merken dat partijen zich vaak niet meer herkennen in de juridische schermutselingen tijdens de procedure. Zij willen graag meer maatwerk kunnen leveren en loskomen van de ingegraven posities van partijen die zij in hun schriftelijke stukkenwisseling hebben ingenomen. Dat heeft geleid tot een ruime schakering aan pilots bij diverse rechtbanken. De verwachting is dan ook dat de deelnemende rechters de mogelijkheden van de experimentele procedure bij de nabijheidsrechter, waarbij de mondelinge behandeling als uitgangspunt geldt, ten volle zullen benutten.

De overwegend positieve ervaringen die zijn opgedaan met de pilots met de Haagse wijkrechter, de Overijsselse overlegrechter en de Rotterdamse en Zeeuwse regelrechter kunnen ertoe leiden dat rechters die aan het experiment deelnemen en eerder aan de pilots hebben deelgenomen, mogelijk met een positievere grondhouding aan het experiment beginnen dan rechters die geen ervaringen hebben met de pilots. Dat kan de ervaringen met het experiment mogelijk kleuren en dat aspect dient bij het evaluatieonderzoek te worden betrokken.

Verwacht wordt dat rechtzoekenden die in de reguliere procedure geen beroep op de rechter zouden doen, door de laagdrempeligheid van de experimentele procedure kunnen worden bewogen hun geschil wel aan de nabijheidsrechter voor te leggen. De drempel voor een procedure wordt immers verlaagd, omdat eiser eenvoudig een procedure kan starten door het aanvraagformulier in te vullen en in te dienen. Ook voor de gedaagde is het aanvraagformulier een minder juridisch document dan een dagvaarding om te ontvangen. Hij kan daarop door het reactieformulier eenvoudig reageren en de verwachting is dat hij daarvan vaker gebruik zal maken dan in een reguliere procedure het geval zou zijn. Dit kan als gedragseffect hebben dat partijen minder ingegraven in hun standpunten op de mondelinge behandeling verschijnen.

De gedragseffecten bij partijen nadat een zaak aanhangig is gemaakt, zullen naar verwachting voor een groot deel het gevolg zijn van de gedragseffecten aan de zijde van de rechters. Als immers de rechters ten volle de mogelijkheden van het experiment benutten en het zwaartepunt van de procedure bij de mondelinge behandeling komt te liggen, waar de rechter met partijen om de tafel zit, dan mag daar een positief effect van verwacht worden. Partijen zullen naar verwachting een constructievere houding jegens elkaar innemen, doordat zij zich vaker of meer door de rechter gehoord voelen dan in de reguliere procedure. De afwijkingen van de reguliere procedure staan ook ten dienste van dit effect. Allereerst wordt beoogd partijen ertoe te bewegen minder een conflicthouding aan te nemen, dankzij het achterwege laten van een dagvaarding en de juridische inkadering daarin van het geschil, en het achterwege laten van een verweerschrift. Dit kan een de-escalerende werking hebben.

Als partijen, zoals de verwachting is, zich meer dan in een reguliere procedure gehoord voelen, zal dat kunnen bijdragen aan de door hen ervaren rechtvaardigheid. Met name voor werknemers die zich in een kwetsbare positie bevinden, zal dat naar verwachting een belangrijk aspect vormen. Een schikking of vonnis kan voor een eiser of gedaagde die het gevoel heeft dat hij door de rechter is gehoord, beter te accepteren zijn. De naleving van het vonnis kan daardoor verbeteren, vooral als een schikking is getroffen die door de gedaagde eenvoudiger is na te komen, zoals bij een betalingsregeling.

Daarnaast leidt het plannen van de mondelinge behandeling onmiddellijk na het aanhangig worden van de zaak en het ontbreken van de mogelijkheid van repliek en dupliek er naar verwachting toe dat partijen minder processtukken en akten zullen uitwisselen. Dat kan voorkomen dat zaken juridisch op de spits worden gedreven en escaleren. Daardoor ontstaat bij partijen naar verwachting meer ruimte om op de mondelinge behandeling tot afspraken te komen,

ten gunste van de onderlinge verstandhouding tussen partijen die ook soms na de procedure nog met elkaar te maken hebben, zoals in de arbeidszaken in dit experiment.

De keuze voor deelname aan het experiment ligt bij eiser, waardoor het experiment afwijkt van een experimenteel onderzoek waarbij de deelnemers willekeurig aan de condities worden onderworpen.²³ Dat kan de ervaringen van eisers met dit experiment kleuren, omdat alleen eisers die positief tegenover het experiment staan aan het experiment zullen deelnemen. Dat zal in het evaluatieonderzoek dienen te worden betrokken. Het feit dat de keuze van eiser voor het experiment voor gedaagde in beginsel dwingend is, kan er ook toe leiden dat de ervaringen van partijen met het experiment uiteenlopen. Ook daar dient aandacht voor te zijn, hoewel het primaat van de eiser en de lijdelijke positie van de gedaagde bij de experimentele procedure overeenkomt met hun positie in de reguliere procedure.

De nadruk die er in een procedure wordt gelegd op het treffen van een schikking kan door partijen (en hun rechtshulpverleners) ook als te sturend worden ervaren, waardoor zij mogelijk minder openstaan voor een minnelijke regeling of achteraf niet of minder tevreden zijn met de getroffen minnelijke regeling. Gelet op de ervaring van kantonrechters in de reguliere procedure, is het de verwachting dat zij een goede inschatting kunnen maken van de bereidheid van partijen om de mogelijkheden van een schikking te onderzoeken en dat dit mogelijke averechtse effect daardoor beperkt zal blijven.

5.4 (Onbedoelde) neveneffecten

Het gegeven dat altijd een mondelinge behandeling wordt gepland, kan ertoe leiden dat dat vaker voor niets blijkt te zijn omdat de partijen of één van hen niet op de mondelinge behandeling verschijnen. Dat kost capaciteit en bemoeilijkt een efficiënte benutting van de zittingszalen en een efficiënte agendavoering voor de rechters. Bij de voorbereiding van het experiment is gekeken naar de mogelijkheid om een tussenstap in te bouwen om dergelijke niet-verschijning te voorkomen. Daarvan is afgezien. Als bijvoorbeeld alleen een mondelinge behandeling wordt bepaald als de wederpartij vooraf heeft gereageerd, lijkt de toegang tot de rechter eerder te worden verkleind. Er is geen rolzitting waar gedaagde kan reageren, dus zal hij worden genoodzaakt zijn kant van het verhaal op papier te zetten om er zeker van te zijn dat een mondelinge behandeling plaatsvindt. Dat zal niet voor iedere gedaagde even gemakkelijk zijn. Het inbouwen van een tussenstap heeft bovendien tot gevolg dat de experimentele procedure meer gelijkenissen zal vertonen met de reguliere procedure. Het experiment biedt juist de mogelijkheid om te kijken of op deze manier het verschijningspercentage en daarmee de toegang tot de rechter kan worden vergroot, hoe dat wordt ervaren, of vaker een minnelijke oplossing kan worden bereikt, maar ook of en in hoeverre onnodige zittingscapaciteit wordt ingezet. Het gaat daarbij om een afgebakende zaakstroom, zodat de eventueel onnodige inzet naar verwachting beperkt zal blijven.

Een ander onbedoeld neveneffect kan zijn dat een versnelling door het direct plannen van de mondelinge behandeling teniet wordt gedaan zodra een eenmaal geplande mondelinge behandeling moet worden verzet. Hierdoor ontstaan er gaten in de zittingsroosters en wordt de administratie extra belast om die gaten op te vullen).

Om te voorkomen dat de extra rechterlijke capaciteit die nodig is voor het experiment (zie par. 5.2) ten koste gaat van de capaciteit die aan reguliere zaken wordt besteed en/of de doorlooptijd van die reguliere zaken, zal dit bij de deelnemende rechtbanken en de Raad een voortdurend punt van aandacht zijn, zodat eventuele problemen tijdig kunnen worden ondervangen.

Het gegeven dat altijd een mondelinge behandeling wordt gepland, kan juist ongunstig zijn voor rechtzoekenden die mondeling minder vaardig zijn en bijvoorbeeld tijdens een behandeling dichtklappen.

²³ Cook, T. D., & Campbell, D. T. (1979). *Quasi-experimentation: Design and analysis for field settings*. Rand McNally: Chicago; Judd, C. M., & Kenny, D. A. (1981). *Estimating the effects of social interventions*. New York: Cambridge University Press.

De experimentele procedure zal ertoe leiden dat de afhandeling van verstekzaken juist langer zal duren. Daarin wordt in een reguliere procedure (in beginsel) binnen veertien dagen na de rolzitting vonnis gewezen. Die termijn zal tijdens de experimentele procedure niet worden gehaald omdat eerst een mondelinge behandeling zal plaatsvinden. Uit de evaluatie zal moeten blijken of er dermate minder verstekzaken zijn, dat dat opweegt tegen de verlenging van de procedure in de overige zaken.

Een onbedoeld neveneffect kan zijn dat er bij verstek mogelijk meer verzetprocedures zullen volgen. Reden hiervoor is dat de verstekbeslissing wel wordt betekend, maar de oproep niet. Mochten de stukken van de eiser de gedaagde niet hebben bereikt en hij ook niet is bereikt door de rechtbank voor de mondelinge behandeling, dan bestaat de kans dat de gedaagde voor het eerst op de hoogte raakt van de procedure door de betekening van de verstekbeslissing. Daarnaast is het eenvoudiger om in verzet te gaan, omdat het uitbrengen van een dagvaarding daarvoor niet vereist is.

Een ander vraagstuk in dit verband is hoe de rechter bij verstekzaken moet omgaan met de omstandigheid dat de eiser in zijn aanvraagformulier niet altijd een duidelijk omschreven vordering zal hebben geformuleerd en mogelijk niet aan zijn stelplicht heeft voldaan. Wanneer de wederpartij verstek laat gaan en er dus geen mondelinge behandeling zal zijn om de eis te verhelderen, is het de vraag waartoe de rechter de gedaagde moet veroordelen. De gedaagde die een vonnis betekend krijgt wat hij op basis van het aanvraagformulier niet had verwacht, kan altijd nog verzet aantekenen. Zijn rechten zijn daarmee voldoende gewaarborgd. Maar daaraan voorafgaand zal de rechter het aanvraagformulier eerst juridisch moeten duiden. Het zou in strijd zijn met het beginsel van "equality of arms" uit artikel 6 EVRM om hierover contact op te nemen met de eiser en uitleg te vragen. In het uiterste geval zal de rechter de vordering moeten afwijzen omdat die te onbepaald is en eiser niet aan zijn stelplicht heeft voldaan.

6. Financiële gevolgen

Bij het ontwerpen van een experimentele procedure is het van belang de kosten van de procedure te bewaken. Zo zal de Rechtspraak moeten berekenen of er bijvoorbeeld extra kosten voortvloeien uit eventuele aanvullende inzet van rechters of ondersteunend personeel en aangeven waaruit die worden bekostigd.

In de prijsafspraken met de Rechtspraak voor de periode 2023–2025 is voor de uitvoering van MER-projecten aanvullend budget ter beschikking gesteld, omdat de werkwijzen onder MER veelal arbeidsintensiever zijn dan de reguliere manier om zaken te behandelen.²⁴ Tijdens de consultatie van de wet heeft de Raad onderschreven dat het in een gezonde financiële situatie mogelijk moet zijn om experimenten uit het reguliere budget te bekostigen. De toelichting bij het Tber vermeldt dat, mocht bij de uitwerking van een experiment blijken dat de financiële gevolgen dermate substantieel zijn dat zij naar het oordeel van de Raad niet binnen het reguliere budget kunnen worden opgevangen, het departement in goed overleg met de Raad zal bezien hoe hier in de driejaarlijkse prijsonderhandelingen mee kan worden omgegaan.

De Rechtspraak zal de financiële gevolgen tijdens de consultatie in kaart brengen.

7. Evaluatie

Na de consultatie zal deze paragraaf worden aangevuld met een toelichting op de evaluatie. De Raad gebruikt de periode van de consultatie om het evaluatieonderzoek aan te besteden. Daarna zal in artikel 17 worden opgenomen wie de evaluatie zal uitvoeren en kan in deze toelichting worden opgenomen hoe de onderzoekers hun onderzoek zullen inrichten. Daarom wordt in deze paragraaf voorlopig volstaan met een schets van het kader waarin de evaluatie zal worden vormgegeven, zoals dat is uiteengezet in het Tber en de nota van toelichting daarbij.

Onderzoeksmethoden en - criteria

Het is van belang om bijtijds helder te maken hoe het experiment zal worden geëvalueerd. Ook de beoordeling van de opzet van de evaluatie maakt immers onderdeel uit van de taak van de Toetsingscommissie. Die zal uit het besluit moeten kunnen opmaken met behulp van welke

²⁴ Kamerstukken II, 2022/23, 36200, nr. 5.

onderzoeksmethoden en aan de hand van welke criteria in de evaluatie zal worden beoordeeld of en in welke mate de afwijkingen van de wetten tot positieve resultaten hebben geleid. Na de consultatie zal hier toegelicht worden hoe ervoor wordt gezorgd dat het onderzoek onafhankelijk kan worden uitgevoerd en dat de te gebruiken onderzoeksmethoden valide en betrouwbaar zijn, in die zin dat uitleg wordt gegeven over de aard en de betrouwbaarheid van de methoden en waarom die voor het desbetreffende experiment de meest aangewezen methoden zijn. Het evaluatieprotocol dat de rechtspraak heeft ontwikkeld²⁵ wordt als basis gehanteerd bij de opzet, uitvoering en evaluatie van het experiment.

Keuze en onafhankelijkheid onderzoekers

De Raad fungeert als opdrachtgever van de evaluatie en geeft daaraan uitvoering in overleg met de Minister voor Rechtsbescherming. De onderzoekers en onderzoeksinstanties dienen onafhankelijk te zijn en hun onderzoek onafhankelijk te verrichten. Zij dienen op afstand te staan van de Rechtspraak en de ministeries van JenV en van SZW. Dat betekent dat er noch vanuit deze ministeries, noch vanuit de Raad of de rechtbanken aanwijzingen worden gegeven over de te hanteren onderzoeksmethoden, de inhoud en het resultaat van het evaluatieonderzoek. De enige aanwijzingen die gegeven kunnen worden, zijn de aanwijzingen die in het besluit worden opgenomen. Van belang is dat de onderzoekers expertise hebben op het gebied van evaluatieonderzoek in het algemeen en wetsevaluatie in het bijzonder. Affiniteit met geschilbeslechting en een juridische achtergrond bij minimaal een van de onderzoekers zijn eveneens gewenst. Verder zal worden toegelicht hoe ervoor wordt gezorgd dat het onderzoek onafhankelijk kan worden uitgevoerd.

Rol van de rechtbanken

Voor de onderzoekers is de medewerking van de rechtbanken waar het experiment speelt van essentieel belang. Het gaat daarbij zowel om de deelnemende rechtbanken die het experiment uitvoeren, als om de rechtbanken die zijn betrokken om de experimentele procedure te kunnen vergelijken met de reguliere procedure. De deelnemende rechtbanken en de referentierechtbank dienen de onderzoekers daarom gedurende het experiment zoveel mogelijk toegang te verlenen tot alle voor het onderzoek noodzakelijke personen, mondelinge behandelingen, dossiers, documenten en andere informatie. In onderling overleg kan worden gezien of dossiers of dossierstukken in concrete zaken kunnen worden ingezien en of er kan worden gesproken met de bij het experiment betrokken rechters en medewerkers. Ook het houden van interviews zal een belangrijke onderzoeksmethode zijn voor de evaluatie. Daarbij gaat het om de ervaringen van rechters en juridische ondersteuning met deelname aan de experimentele én de reguliere procedure. Hierbij dienen vanzelfsprekend de bescherming van persoonsgegevens van de partijen en het geheim van de raadkamer gerespecteerd te worden. De rechtbanken zullen in goed overleg met de onderzoekers hierover afspraken maken.

Om bevindingen te kunnen formuleren over elementen als 'laagdrempeliger, eenvoudiger, sneller en effectiever' (toegelicht in par. 3.2) en om de beoogde gedragseffecten (zie par. 5.3) vast te stellen, hebben onderzoekers mogelijk toegang nodig tot andere betrokkenen bij de experimentele procedure, zoals de partijen en hun rechtshulpverleners om ook met hen interviews te houden over hun ervaringen met de procedure. Met het oog op de bescherming van de privacy van deze personen mag het gerecht de contactgegevens van partijen en hun rechtsbijstandverleners niet zomaar aan de onderzoekers verstrekken. Het is daarom van belang dat de Rechtspraak de procespartijen benadert met verzoeken om bijvoorbeeld enquêtes in te vullen of om zich bereid te verklaren geïnterviewd te worden. Voorafgaand aan een mondelinge behandeling kan de rechter aan partijen voorleggen of zij instemmen met de aanwezigheid van onderzoekers op de mondelinge behandeling, zodat aan de hand van observaties tijdens de behandeling de verschillen tussen de experimentele procedure en de reguliere procedure kunnen worden gemonitord. Verder kan de rechter na afloop van de mondelinge behandeling aan partijen een enquêteformulier meegeven of om hun toestemming vragen om hun gegevens aan de onderzoekers te geven om voor een interview benaderd te worden. Dat geldt ook voor de

²⁵ www.rechtspraak.nl/SiteCollectionDocuments/Evaluatieonderzoek-innovatieve-projecten-in-de-rechtspraak.pdf.

mondelinge behandeling in de reguliere procedure, teneinde de ervaringen van partijen (voorafgaand, tijdens en na de mondelinge behandeling) in de reguliere procedure te vergelijken met die in de experimentele procedure.

Bij de evaluatie wordt gebruik gemaakt van twee vergelijkingen om bevindingen te formuleren over het verloop van het experiment: ten eerste een nulmeting bij de deelnemende rechtbanken waarmee de gegevens na afloop van het experiment vergeleken kunnen worden en ten tweede een vergelijking tussen de deelnemende rechtbanken en een referentierechtbank. Een nulmeting kan behulpzaam zijn om bij de evaluatie de reguliere procedure te kunnen vergelijken met de gang van zaken tijdens het experiment en te beoordelen of het experiment positieve effecten heeft. Daarom zullen de rechtbanken worden gevraagd voor zover mogelijk ervoor te zorgen dat er een nulmeting wordt uitgevoerd over de in de evaluatie te betrekken onderwerpen, waarbij de arbeidszaken en de andere civiele zaken worden uitgesplitst. Die nulmeting kan ook worden gedaan door dezelfde onderzoekers die de evaluatie uitvoeren.

Bij de referentierechtbank zal gedurende de looptijd van het experiment een registratie plaatsvinden van de aantallen en soorten zaken, alsmede de waarde van zaken die aanhangig zijn gemaakt gedurende de looptijd van het experiment en die, als zij aanhangig waren gemaakt bij de rechtbanken Den Haag, Overijssel, Rotterdam of Zeeland-West Brabant, in aanmerking zouden komen voor de experimentele procedure. Verschillen in procesgang tussen de rechtbanken die deelnemen en de referentierechtbank worden expliciet in de analyse betrokken. Om de bevindingen voor beide vormen van het experiment (arbeids- en andere civiele zaken) te kunnen onderscheiden, worden gegevens over beide soorten zaken apart verzameld. De onderzoekers zullen in overleg met de betrokken (deelnemende en vergelijkende) rechtbanken uniforme protocollen opstellen waarin zij gezamenlijk afspraken vastleggen over de verzameling en aanlevering van alle noodzakelijke informatie en voor het waarborgen van de toegang tot alle informatie en personen. Het eerdergenoemde evaluatieprotocol geeft al een voorzet voor dergelijke afspraken. Daarin kan bijvoorbeeld worden vastgelegd dat rechters en andere betrokken medewerkers van de rechtbank tijdschrijven, zodat kan worden gezien of de zaaksbehandeling in het experiment meer tijd kost dan in een reguliere procedure. Van belang is dat de informatievoorziening van de onderzoekers bij al die rechtbanken uniform plaatsvindt.

Uitkomst van de evaluatie

Om te zien of de experimentele procedure succesvol is en al dan niet breder kan worden ingevoerd, wordt het experiment geëvalueerd. In de evaluatie komt in ieder geval aan de orde of de doelstellingen uit artikel 2 zijn behaald en zo ja, in welke mate; wat de positieve of negatieve effecten van de experimentele procedure zijn en of zich knelpunten voordoen; wat de effecten zijn van de verschillende elementen van die procedure en hoe de verschillende partijen die procedure ervaren. Hierbij dient zowel aandacht te zijn voor kwantitatieve als kwalitatieve gegevens. In artikel 17 van het besluit is aangegeven welke elementen de evaluatie in ieder geval dient te bevatten. De onderzoekers zullen worden verzocht dit zo nodig aan te vullen en hier nader invulling aan te geven. Hierbij dient onderscheid te worden gemaakt tussen de twee categorieën zaken, bedoeld in artikel 4.

Het antwoord op de vraag wanneer het experiment is geslaagd, zal, naast de vraag of de elementen die in het experiment worden gebruikt (zoals toegelicht in par. 3.2) ertoe leiden dat aan de doelstelling van het experiment wordt voldaan (zoals toegelicht in par. 2), ook afhangen van andere factoren. Daarbij zal vooral een rol spelen hoe de procedure wordt ervaren door de verschillende partijen. Voelen de partijen zich bijvoorbeeld tijdens de experimentele procedure gehoord en hebben zij de procedure als rechtvaardig ervaren. Ook de ervaringen van andere betrokkenen zullen moeten worden meegenomen: de eventuele juridische ondersteuners van partijen, de rechters en het ondersteunend personeel bij het regiebureau en de griffie.

Voor een goede evaluatie is het van belang dat de doelen uit artikel 2 van het besluit worden geoperationaliseerd. Bij het verlagen van de drempel om een zaak aanhangig te maken, kan bijvoorbeeld worden gekeken of er tijdens de duur van het experiment meer zaken aanhangig worden gemaakt. Ook kan aan de eisers worden gevraagd of zij een drempel ervaren, en zo ja hoe groot die drempel is, bij het aanhangig maken van een zaak en aan de gedaagde of zij een drempel ervaren, en zo ja hoe groot die drempel is, bij het voeren van verweer. Bij de eenvoud

gaat het bijvoorbeeld om de vraag in hoeverre partijen de procedure hebben kunnen doorlopen op een wijze die relatief geringe kennis en vaardigheden vraagt. Bij de snelheid zal bijvoorbeeld naar de doorlooptijden van de zaken worden gekeken. Bij de effectiviteit is van belang dat het begrip effectiviteit niet voor iedere eiser of gedaagde hetzelfde zal betekenen. Effectiviteit ziet op het bereiken van het beoogde doel. Dit kan voor de één een vonnis zijn en voor de ander een schikking of vice versa. Of de experimentele procedure effectiever is, zal dus aan de hand van kwalitatief onderzoek moeten worden onderzocht.

Om hier inzicht in te krijgen zal aan eisers, gedaagden, medewerkers van de griffie, juridische ondersteuning en rechters worden gevraagd of zij bereid zijn vragenlijsten in te vullen en/of mee te werken aan een interview. Bij deze vragenlijsten en interviews zullen de elementen van artikel 17 worden betrokken. Daarbij dient er bijvoorbeeld aandacht te zijn voor de vraag of de experimentele procedure de-escalierend werkt en wat de ervaren rechtvaardigheid van de verschillende procedures voor partijen is.

De keuze voor deelname aan het experiment ligt bij de eiser. De eiser die kiest voor de experimentele procedure bij de nabijheidsrechter is mogelijk een andere eiser dan de eiser die kiest voor de reguliere procedure. Dit zal in het evaluatieonderzoek dienen te worden betrokken, zodat een goed beeld ontstaat van wat de redenen van eisers zijn om al dan niet deel te nemen aan het experiment en of, en zo ja op welke punten, deze eisers van elkaar verschillen.

De maatregelen die het ministerie van SZW implementeert ter uitvoering van de aanbevelingen van het Aanjaagteam Bescherming Arbeidsmigranten (zie par. 3.8) kunnen mogelijk van invloed zijn op het aantal schikkingen in arbeidszaken bij de nabijheidsrechter. Onderdeel van de maatregelen zijn namelijk een betere informatievoorziening en advies en ondersteuning die ertoe kunnen bijdragen dat een arbeidsmigrant beter in staat is in overleg met de werkgever tot een rechtvaardige oplossing te komen. Dat kan betekenen dat de zaken die wél aan de nabijheidsrechter voorgelegd worden complexer zijn en het draagvlak om in die zaken tot een minnelijke regeling te komen lager ligt. Aan dat mogelijke effect dient bij het evaluatieonderzoek aandacht te worden besteed.

Als rechtbanken waarvan de zaken kunnen worden behandeld en beslist door de nabijheidsrechter, zijn aangewezen de rechtbanken Den Haag, Overijssel, Rotterdam en Zeeland-West Brabant. Er is voor deze rechtbanken gekozen omdat bij deze rechtbanken onder de noemer 'eenvoudige civiele procedure' al pilots liepen. Indien de evaluatie van het experiment positief is en tot bredere implementatie wordt besloten, dient hierbij rekening te worden gehouden met het feit dat de overige rechtbanken mogelijk geen of beperkte(re) ervaring hebben met deze manier van procederen.

8. Advies en consultatie

Bij de totstandkoming van het conceptbesluit heeft intensief overleg plaatsgevonden tussen de ministeries van JenV en van SZW, de Raad en de werkgroep die de Raad met het oog op de vormgeving van het experiment heeft opgericht.

Een eerste concept is informeel besproken met de Toetsingscommissie. Dit is gebeurd op initiatief van de Toetsingscommissie. Tijdens het constituerend beraad van die commissie, in aanwezigheid van medewerkers van het ministerie van JenV, bleek dat er behoefte was om wederzijds duidelijkheid te verkrijgen over de aanpak van dit experiment en de zware rol die de Toetsingscommissie daarin heeft. Er mag immers enkel om zwaarwegende redenen van het advies van de commissie worden afgeweken. Het leek de Toetsingscommissie belangrijk om in een eerder stadium dan haar uiteindelijke advies richtlijnen te kunnen geven over de aanpak van de opzet en toelichting van dit besluit.

Er heeft tussen [data] een internetconsultatie plaatsgevonden over het besluit. In die periode is het conceptbesluit ook besproken met de Adviescommissie voor burgerlijk procesrecht. [PM]

9. Advies toetsingscommissie

[PM]

10. Voorhang parlement

[PM]

11. Tabel

De verschillen tussen de experimentele procedure en de reguliere procedure zijn artikelsgewijs in tabelvorm hieronder weergegeven. In de eerste kolom zijn de artikelen uit Rv opgenomen waarvan in dit besluit is afgeweken of die niet van toepassing zijn. In de tweede kolom is opgenomen of het gaat om niet-toepassing en op welke wijze is afgeweken van die artikelen. In de derde kolom is weergegeven waar deze afwijking is opgenomen in het besluit, dan wel waar de betreffende artikelen in het besluit buiten toepassing zijn verklaard.

Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering	Afwijking of niet van toepassing	Tijdelijk besluit experiment nabijheidsrechter
Artikelen 45 tot en met 66	Niet van toepassing. Vanwege het ontbreken van een dagvaarding, zijn de regels voor exploten niet van toepassing.	Artikel 6, tweede lid
Artikel 87, zesde lid	Afwijking. Bewijsstukken kunnen in het geding worden gebracht bij het aanvraag- en reactieformulier. Het reactieformulier kan nog tot vijf dagen voor de mondelinge behandeling worden ingediend.	Artikel 10, eerste lid
Artikelen 111 tot en met 124	Niet van toepassing. De dagvaarding is vervangen door een informeel aanvraagformulier.	Artikel 6, tweede lid
Artikel 125	Afwijking. Het geding is aanhangig vanaf de dag dat het regiebureau heeft vastgesteld dat de zaak in behandeling wordt genomen door de nabijheidsrechter, in plaats van vanaf de dag van dagvaarding.	Artikel 8, eerste lid
Artikelen 126 en 127	Niet van toepassing. Er wordt geen gebruik gemaakt van een rol of roldatum.	Artikel 6, tweede lid
Artikel 128	Afwijking. De gedaagde neemt geen conclusie van antwoord maar dient een reactieformulier in. Van een eventuele advocaat wordt melding gemaakt op dit formulier, in plaats van op de roldatum.	Artikel 10, eerste lid
Artikel 130, eerste lid, eerste volzin	Afwijking. Eiser is bevoegd zijn eis mondeling ter zitting te veranderen of te vermeerderen, in plaats van schriftelijk.	Artikel 11, tweede lid
Artikel 131	Afwijking. De mondelinge behandeling wordt gepland direct nadat de zaak aanhangig is, in plaats van na conclusie van antwoord van de gedaagde.	Artikel 8, tweede lid
Artikel 132	Afwijking. Er is geen repliek en dupliek. Er wordt alleen een aanvraag- en reactieformulier ingediend en daarna	Artikelen 7, tweede lid, 8, vijfde lid en artikel 11

	direct een mondelinge behandeling gepland.	
Artikel 133, eerste en tweede lid	Niet van toepassing. Er worden geen conclusies genomen, dus termijnen zijn niet van toepassing.	Artikel 6, tweede lid
Artikel 137	Afwijking. De tegeneis kan worden ingesteld door vermelding daarvan op het reactieformulier, in plaats van bij de conclusie van antwoord.	Artikel 10, tweede lid
Artikel 139	Afwijking. Verstek wordt verleend als gedaagde geen reactieformulier heeft ingediend, er geen advocaat wordt gesteld en niet op de mondelinge behandeling verschijnt, in plaats van indien gedaagde niet verschijnt op de roldatum.	Artikel 14, eerste lid
Artikel 143, tweede lid, eerste volzin	Afwijking. Verzet wordt gedaan door een schriftelijke mededeling aan de griffier, per gewone post of langs elektronische weg via Veilig Mailen, in plaats van bij exploit van dagvaarding.	Artikel 14, tweede lid
Artikel 146	Afwijking. Er wordt een reactieformulier ingediend in plaats van een exploit van verzet, waarmee ook een tegeneis kan worden ingesteld.	Artikel 14, derde lid
Artikel 147	Afwijking. Door het verzet wordt de procedure conform de regels van het besluit hervat, in plaats van heropening van de vorige instantie.	Artikel 14, derde lid
Artikelen 208 tot en met 222	Niet van toepassing. Incidentele vorderingen (m.u.v. de voorlopige voorziening en de zekerheidsstelling voor proceskosten) kunnen niet worden ingesteld.	Artikel 6, tweede lid
Artikel 237, eerste lid	Afwijking. De proceskosten mogen in alle gevallen geheel of gedeeltelijk worden gecompenseerd, in plaats van alleen bij bepaalde familierelaties, in geval van gedeeltelijke toewijzing en bij nodeloos gemaakte kosten.	Artikel 15
Wet griffierechten burgerlijke zaken	Afwijking of niet van toepassing	Tijdelijk besluit experiment nabijheidsrechter
Artikel 3, derde lid	Afwijking. De eiser is griffierecht verschuldigd vanaf de dag dat de zaak aanhangig is, in plaats van vanaf de eerste uitroeping van de zaak ter terechtzitting of de eerste roldatum.	Artikel 16

II. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel 1 – Begripsbepalingen

Artikel 1 bevat de begripsbepalingen van enkele in het besluit gebruikte begrippen.

Artikel 2 – Doelstelling experiment

Het doel van het experiment met de nabijheidsrechter is in artikel 2 van dit besluit vastgelegd (artikel 2, eerste lid, onder a van de wet). Het eerste doel is om te bezien of de experimentele procedure leidt tot een verlaging van de drempel om een zaak aanhangig te maken of verweer te voeren (onderdeel a). De verwachting is dat met de verlaging van deze drempel de toegang tot het recht wordt vergroot en een groep rechtzoekenden wordt bereikt die zich anders niet tot een rechter had gewend. Het tweede doel is om te bezien of de experimentele procedure eenvoudiger, sneller en effectiever kan worden doorlopen dan de reguliere procedure (onderdeel b). Daarbij wordt ingezet op de-escalatie van het geschil. Het derde doel is om te bezien of in de experimentele procedure een geschil vaker op minnelijke wijze kan worden opgelost (onderdeel c). De verwachting is dat door de eenvoudige procedure, het belang van en de nadruk op de mondelinge behandeling en het beperken van processtukken vaker een minnelijke schikking zal worden bereikt en het aantal verstekzaken afneemt. De wijze waarop invulling wordt gegeven aan het bereiken van de doelen en de verwachting hierbij is nader toegelicht in paragraaf 3.2.

Artikel 3 – Rechtbanken die deelnemen aan het experiment

In artikel 3, eerste lid, is aangewezen welke rechtbanken deelnemen aan de experimentele procedure. De nabijheidsrechter is werkzaam als kantonrechter bij een van deze deelnemende rechtbanken, zoals is vastgelegd in de definitiebepaling van nabijheidsrechter in artikel 1. Als rechtbanken die deelnemen aan het experiment worden aangewezen de rechtbanken Den Haag, Overijssel, Rotterdam en Zeeland-West-Brabant.

In het tweede lid is de rechtbank Noord-Holland aangewezen als referentierechtbank. Deze rechtbank is betrokken bij de evaluatie van het experiment om de experimentele procedure te kunnen vergelijken met de reguliere procedure (artikel 8, tweede lid Tber). Deze betrokkenheid is nodig voor het verzamelen van ten minste de gegevens zoals opgenomen in artikel 17, tweede lid, onderdelen a, c onder 2° en d, teneinde die te kunnen vergelijken met de gegevens die zijn verzameld bij de deelnemende rechtbanken. Zie ook paragraaf 3.4 van het algemeen deel van de toelichting.

Artikel 4 – Voorwaarden toepassing experiment

In artikel 4 is bepaald welke zaken in aanmerking komen om door de eiser te worden aangebracht bij de nabijheidsrechter. Dit betreffen vorderingen van een werknemer uit hoofde van een arbeidsovereenkomst (onderdeel a) en geldvorderingen van een natuurlijk persoon tot een maximum van € 5.000 (onderdeel b). Dit betreffen zaken die in de reguliere procedure met een dagvaarding worden ingeleid. Arbeidszaken die door de nabijheidsrechter worden behandeld zijn vorderingen van een werknemer die voortvloeien uit een arbeidsovereenkomst als bedoeld in Titel 10 van Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek (BW). Dit betreffen bijvoorbeeld vorderingen tot betaling van achterstallig loon (artikel 7:625 BW) (inclusief wettelijke verhoging en wettelijke rente), tot doorbetaling van loon bij ziekte of zwangerschap (artikel 7:629 BW) en tot toekenning van vakantie en de re-integratieplicht van de werkgever (artikel 7:658a BW). Daarnaast kunnen geschillen over de eenzijdige wijziging van de arbeidsovereenkomst (artikel 7:613 BW) en het concurrentiebeding (artikel 7:653 BW) aan de nabijheidsrechter worden voorgelegd. Ook geschillen waarin een beroep wordt gedaan op een rechtsvermoeden van een arbeidsovereenkomst (artikel 7:610a BW) kunnen aan de nabijheidsrechter worden voorgelegd, mits er ook sprake is van een vordering uit hoofde van de (gestelde) arbeidsovereenkomst. Zaken die worden ingeleid met een verzoekschrift, zoals verzoeken tot ontbinding van een arbeidsovereenkomst (artikel 7:671b BW) en verzoeken tot vaststelling van een (hogere) transitievergoeding (artikel 7:673 BW) zijn uitgesloten van het experiment. Vorderingen van werkgevers zijn ook uitgesloten, het moet gaan om een vordering van een *werknemer*. Zie nader paragraaf 3.3 van het algemeen deel van de toelichting.

Daarnaast kunnen natuurlijke personen die een geldvordering hebben met een bedrag van ten hoogste € 5.000 deze aanbrengen bij de nabijheidsrechter. Ook wanneer de natuurlijke persoon handelt in de uitoefening van een beroep of bedrijf, kan hij zich tot de nabijheidsrechter wenden. Daarmee wordt vooral beoogd om zzp'ers toegang tot de nabijheidsrechter te verlenen. Tevens wordt voorkomen dat er onduidelijkheid ontstaat of een vordering wordt ingediend als privépersoon of in de uitoefening van het beroep of bedrijf, wat vooral bij zzp'ers niet altijd duidelijk gescheiden kan worden (zoals de laptop die in privé, maar ook in de uitoefening van het bedrijf wordt gebruikt). Verder vloeit uit onderdeel b voort dat die uitoefening van het beroep of bedrijf niet in de vorm van een rechtspersoon dient plaats te vinden. Wanneer die uitoefening gebeurt in de vorm van een maatschap, commanditaire vennootschap of vennootschap onder firma, kan wel een beroep op de nabijheidsrechter worden gedaan. Hiermee wordt beoogd ook (vooral kleinere) bedrijven waarin de ondernemers als natuurlijk persoon optreden en zich op contractuele basis hebben georganiseerd, toegang tot de nabijheidsrechter te geven. Het besluit bevat geen afwijking van de mogelijkheid dat zaken met meerdere eisers en gedaagden door de nabijheidsrechter worden behandeld.

Naast de eis in de hoofdzaak kunnen ook nevenvorderingen worden ingesteld. Eiser en gedaagde kunnen deze opnemen in het aanvraag- of reactieformulier. Dit kan een vordering zijn die bijvoorbeeld ziet op een verklaring voor recht, een uitvoerbaar bij voorraad verklaring, wettelijke rente of buitengerechtelijke incassokosten. Voor bepaling van de hoogte van de vordering wordt geen rekening gehouden met de wettelijke rente zodat het eenvoudig voor eiser te beoordelen is of deelname aan het experiment mogelijk is.

Artikel 5 – Aard van het experiment

In het eerste lid van artikel 5 is geregeld dat het experiment facultatief van aard is in de zin van artikel 3, derde lid Tber. Dit betekent dat de eiser de keuze maakt of gebruik wordt gemaakt van de experimentele procedure. In het tweede lid wordt invulling gegeven aan deze facultatieve aard. De eiser bepaalt of gebruik wordt gemaakt van de experimentele procedure en maakt dit kenbaar door indiening van het aanvraagformulier (tweede lid). De gedaagde moet die keuze in beginsel volgen en kan dit alleen voorkomen met een beroep op een onbillijkheid van overwegende aard (artikel 1, zevende lid, van de wet). Voor de gedaagde is het experiment dus welbeschouwd dwingend van aard.

Artikel 6 – Afwijking van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering en de Wet griffierechten burgerlijke zaken

In artikel 6 is bepaald van welke artikelen in Rv en de Wgbz wordt afgeweken in de experimentele procedure en welke artikelen in deze wetten niet van toepassing zijn. Er wordt alleen van Rv en de Wgbz afgeweken voor zover dit nodig is voor het experiment. Hiermee wordt voldaan aan artikel 1, vierde lid, tweede volzin van de wet. Alle overige artikelen uit de eerste, tweede en derde titel van het Eerste Boek van Rv en uit de Wgbz blijven van toepassing. De verschillen tussen de reguliere- en experimentele procedure zijn opgenomen en toegelicht in de tabel in paragraaf 11 van het algemeen deel van de toelichting.

Afwijkingen

Bewijsstukken kunnen in het geding worden gebracht met het aanvraag- of reactieformulier. Het reactieformulier kan nog tot vijf werkdagen voor de zitting worden ingediend. Dit betekent een afwijking van artikel 87, zesde lid, waarin is bepaald dat de processtukken en ander stukken zoveel mogelijk onmiddellijk bij dagvaarding dan wel conclusie van antwoord en tot uiterlijk tien dagen voor de mondelinge behandeling in het geding worden gebracht.

Er wordt geen dagvaarding gebruikt om een geding aanhangig te maken. Het geding is aanhangig nadat het aanvraagformulier is ingediend bij de griffie en vervolgens door het regiebureau is vastgesteld dat de zaak in behandeling wordt genomen door de nabijheidsrechter (artikel 8, eerste lid). Dit betekent een afwijking van artikel 125 Rv.

Verder wordt afgeweken van artikel 128 Rv. De gedaagde neemt geen conclusie van antwoord maar dient een reactieformulier in (artikel 10, eerste lid). Op dit reactieformulier kan de naam van de advocaat worden vermeld. Een verzoek tot uitstel voor het indienen van het

reactieformulier kan gedaagde doen aan de nabijheidsrechter, waarna de nabijheidsrechter beslist of dit uitstel wordt verleend. De beslissing van de nabijheidsrechter wordt direct aan partijen medegedeeld. Het reactieformulier kan tot kort voor de mondelinge behandeling worden ingediend, zodat er geen aanleiding is op voorhand een mogelijkheid tot uitstel te verlenen, zoals in de reguliere procedure wel het geval is. De uitstelmogelijkheden voor de reguliere procedure zijn geregeld in de procesreglementen van de rechtbanken zodat deze afwijking niet is opgenomen in de tabel in paragraaf 11 van deze toelichting.

Nadat de zaak aanhangig is, wordt zo spoedig mogelijk een datum voor de mondelinge behandeling bepaald. Aan eiser en gedaagde wordt geen gelegenheid geboden om voor re- en dupliek te concluderen. Hiermee wordt afgeweken van de artikelen 131 en 132 Rv. Er wordt altijd een mondelinge behandeling gepland. Daar kunnen partijen mondeling op elkaars ingediende stukken reageren (artikelen 7, tweede lid, 8, vijfde lid en 11) en kan mondeling een verandering of vermeerdering van eis worden gedaan (artikel 11, tweede lid). Van artikel 130, eerste lid, eerste volzin, waarin is bepaald dat een verandering of vermeerdering van eis schriftelijk wordt gedaan, wordt dan ook afgeweken. Van artikel 137 Rv wordt afgeweken, een tegeneis wordt ingesteld in het reactieformulier en niet in de conclusie van antwoord. Dit formulier kan nog vijf werkdagen voor de mondelinge behandeling worden ingediend.

De gedaagde verschijnt in de procedure door een reactieformulier in te dienen, een advocaat te stellen of op de mondelinge behandeling te verschijnen. Indien de in het besluit voorgeschreven termijnen (artikelen 8, derde lid, artikel 9 en artikel 11, eerste lid) in acht zijn genomen, kan vervolgens verstek worden verleend. Dit wijkt af van de wijze waarop in de reguliere procedure in het geding wordt verschenen, namelijk op de eerste of op een door de rechter nader bepaalde roldatum in het geding (artikel 139 Rv). Indien sprake is van meerdere gedaagden wordt voortgeprocedeerd tussen de eiser en de gedaagde die is verschenen en verstek verleend tegen de gedaagde die niet in de procedure is verschenen zoals bepaald in artikel 14, eerste lid. Van artikel 140 Rv, waarin de regeling is opgenomen over verstekverlening bij meer gedaagden, wordt niet afgeweken.

Verzet wordt gedaan door een schriftelijke mededeling aan de griffie. Daarna vult de gedaagde een reactieformulier in. Verzet wordt dus niet gedaan bij exploit van dagvaarding, waardoor wordt afgeweken van de artikelen 143, tweede lid, eerste volzin, 146 en 147 Rv. De wijze waarop in de experimentele procedure verstek kan worden verleend en verzet wordt gedaan, is opgenomen in en toegelicht bij artikel 14.

De bepalingen in de twaalfde afdeling van Rv met betrekking tot het vonnis zijn van toepassing, met uitzondering van het eerste lid van artikel 237 Rv over de kostenveroordeling. De nabijheidsrechter krijgt de bevoegdheid de kosten geheel of gedeeltelijk te compenseren, ook indien de gehele vordering van eiser wordt toegewezen (artikel 15). De rechterlijke vrijheid wordt in dit opzicht niet begrensd, zoals dat nu wel het geval is op grond van artikel 237 Rv. Tot slot wordt in artikel 16 afgeweken van artikel 3, derde lid, eerste volzin, van de Wgbz. Dit is mogelijk op grond van artikel 1, tweede lid, onderdeel b, van de wet. Dit wordt verder in artikel 16 toegelicht.

Niet van toepassing

Niet van toepassing zijn de artikelen 45 tot en met 66 (exploiten), 111 tot en met 124 (dagvaarding) en 208 tot en met 222 Rv (incidentele vorderingen). Exploiten en dagvaarding worden niet gebruikt in de experimentele procedure en incidentele vorderingen kunnen niet worden ingesteld, met uitzondering van de voorlopige voorzieningen (artikel 223 Rv) en de zekerheidsstelling voor proceskosten (artikel 224 Rv). De mogelijkheid van het vragen van een voorlopige voorziening blijft bestaan om te voorkomen dat partijen hiervoor een nieuwe procedure onder het reguliere procesrecht moeten starten, terwijl de nabijheidsrechter al kennisgenomen heeft van de zaak. Het eerste en tweede lid van artikel 133 Rv zijn niet van toepassing, er worden geen conclusies genomen, dus termijnen daarvoor zijn niet nodig. Tot slot zijn de artikelen 126 en 127 Rv niet van toepassing omdat de nabijheidsrechter niet werkt met een rol of roldatum.

Wel van toepassing

In de experimentele procedure blijft het recht op hoger beroep en cassatie bestaan. Dit waarborgt het recht zoals opgenomen in artikel 1, vijfde lid, onderdeel g van de wet. De experimentele regels gelden niet in hoger beroep en cassatie.

Artikel 7 – Aanbrengen zaak

Voor het starten van een procedure bij de nabijheidsrechter wordt een aanvraagformulier ingevuld en ingediend bij de griffie. Dit is geregeld in het eerste lid. Het aanvraagformulier kan worden ingediend, door afgifte aan de balie van de rechtbank of door het deponeren in de brievenbus, voor zover aanwezig, per gewone post of langs elektronische weg via Veilig Mailen, met verwijzing naar wat hierover in par. 3.2 is vermeld. In het tweede lid is een niet-limitatieve opsomming opgenomen van gegevens die in elk geval op het aanvraagformulier door eiser worden vermeld. Indien de Rechtspraak andere gegevens nodig acht, kunnen zij dit opnemen in het procesreglement voor de nabijheidsrechter, zodat duidelijk is voor eiser welke gegevens nodig zijn voor het starten van een procedure bij die rechter. Het regiebureau beoordeelt, op basis van de criteria van artikel 4 van het besluit, of de aangebrachte zaak in behandeling wordt genomen. Dit betreft een algemene beoordeling, een inhoudelijke beoordeling wordt gemaakt door de nabijheidsrechter. Indien bijvoorbeeld in een geschil een beroep wordt gedaan op een rechtsvermoeden van een arbeidsovereenkomst (artikel 7:610a BW) en er daarnaast sprake is van een vordering uit hoofde van deze (gestelde) arbeidsovereenkomst, kan dit geschil aan de nabijheidsrechter worden voorgelegd.

Artikel 8 – Verloop procedure

In het eerste lid van artikel 8 is, overeenkomstig artikel 10, eerste lid, Tber bepaald dat een zaak aanhangig is nadat het aanvraagformulier is ingediend bij de griffie en het regiebureau heeft vastgesteld dat de zaak in behandeling wordt genomen door de nabijheidsrechter. De zaak is dus al aanhangig voordat het formulier ter kennis wordt gebracht aan de wederpartij. Vanaf die datum is sprake van een daad van rechtsvervolgung die de verjaring stuit in de zin van artikel 316 van Boek 3 BW. De stukken en mededelingen die zijn genoemd in artikel 8, derde lid, worden aan partijen, indien mogelijk, langs elektronische weg verstuurd. Aan eiser worden de stukken daarnaast ook per gewone post gestuurd en aan gedaagde bij aangetekende brief, om te waarborgen dat de oproeping gedaagde bereikt. De oproeping volgt pas na een controle op grond van de BRP. Indien de woonplaats of het werkelijk verblijf van gedaagde onbekend zijn, geschiedt de oproeping door plaatsing daarvan in de Staatscourant (vierde lid). Partijen worden in één bericht op de hoogte gebracht van de datum waarop de zaak aanhangig is en van de datum waarop de mondelinge behandeling plaatsvindt. De gedaagde ontvangt tezamen met deze oproeping ook een afschrift van het aanvraagformulier met bewijsstukken en het reactieformulier met de mogelijkheid om dit in te vullen en in te dienen bij de griffie van de rechtbank (derde lid, onderdeel b).

Partijen worden in de oproeping gewezen op de vindplaats van het procesreglement voor de nabijheidsrechter en op de gevolgen van het niet verschijnen in de procedure. Dit laatste betekent dat verstek wordt verleend indien de voorgeschreven termijnen en formaliteiten in acht zijn genomen. In het vijfde lid is een niet-limitatieve opsomming opgenomen van gegevens die in elk geval op het reactieformulier door gedaagde worden gemeld. Indien de rechtspraak andere gegevens nodig acht, kan zij die opnemen in het procesreglement voor de nabijheidsrechter, zodat duidelijk is voor partijen welke gegevens nodig zijn voor het voeren van verweer. Partijen worden vervolgens telefonisch of, indien dit niet mogelijk is, langs elektronische weg benaderd voor een toelichting op de experimentele procedure, waarbij ook het belang van de mondelinge behandeling wordt uitgelegd (zesde lid).

Artikel 9 – Verhinderdata

De oproep voor de mondelinge behandeling wordt direct verzonden nadat de zaak aanhangig is. Voor het geval eiser of gedaagde of beiden verhinderd zijn, wordt hun in diezelfde oproep gevraagd hun verhinderdata in te dienen. Dit draagt bij aan de effectiviteit van de procedure. Als een van de partijen laat weten verhinderd te zijn, wordt de andere partij benaderd door de griffie,

indien mogelijk telefonisch of langs elektronische weg, met het verzoek alsnog verhinderdata in te dienen. Daarna zal een nieuwe mondelinge behandeling worden gepland.

Artikel 10 – Verweer

In het eerste lid van artikel 10 wordt geregeld dat de gedaagde een reactieformulier kan indienen tot vijf werkdagen voor de mondelinge behandeling. Een verzoek tot uitstel voor het indienen van het reactieformulier kan gedaagde doen aan de nabijheidsrechter. De nabijheidsrechter beslist of dit uitstel wordt verleend. De beslissing van de nabijheidsrechter wordt direct aan partijen medegedeeld. In dit formulier kan de gedaagde ook een tegeneis instellen (tweede lid). Dit kan bijvoorbeeld een verklaring voor recht zijn. Deze tegeneis dient te zien op het onderwerp van de oorspronkelijke eis (derde lid). Zo wordt voorkomen dat onder de nabijheidsrechter zaken worden gebracht die zich niet lenen voor toepassing van de experimentele procedure. Een zaak kan hierdoor te complex worden en onwenselijke vertraging opleveren. Aangesloten wordt bij de regeling zoals die geldt voor verzoekschriften, waarbij een verweerschrift een zelfstandig verzoek mag bevatten, mits dit betrekking heeft op het onderwerp van het oorspronkelijke verzoek (artikel 282, vierde lid, Rv). De eiser kan op de tegeneis mondeling ter zitting reageren en eventueel aanvoeren dat de tegeneis in strijd is met de eisen van een goede procesorde. Gelet op het feit dat de tegeneis ziet op het onderwerp van de oorspronkelijke eis, is geen nieuwe mogelijkheid geschapen om aanvullende bescheiden in te dienen.

Artikel 11 – De mondelinge behandeling

Kern van de procedure bij de nabijheidsrechter is de mondelinge behandeling. Uitgangspunt is dat er altijd een mondelinge behandeling plaatsvindt. In artikel 8, tweede lid, is bepaald dat partijen zo spoedig mogelijk nadat de zaak aanhangig is voor de mondelinge behandeling worden opgeroepen. Dit draagt bij aan de doelstelling van een snelle procedure (artikel 2, onderdeel b). De mondelinge behandeling is gericht op het vinden van een oplossing van het conflict en het maken van afspraken daarover. Het voeren van een goed gesprek met de nabijheidsrechter kan er naar verwachting aan bijdragen dat partijen tot een integrale oplossing voor hun problemen komen. De artikelen 87, uitgezonderd het zesde lid, tot en met 90 Rv, over de mondelinge behandeling, de schikking en het proces-verbaal, blijven van toepassing.

In het tweede lid van artikel 11 is bepaald dat de eiser en tegeneiser tijdens de mondelinge behandeling bevoegd zijn hun eis mondeling te veranderen of te vermeerderen. Uitgezonderd het eerste lid, eerste volzin, blijft artikel 130 Rv van toepassing. Een mondelinge verandering of vermeerdering van eis is alleen mogelijk als de wederpartij is verschenen. Als sprake is van een vermeerdering van eis of tegeneis beoordeelt de nabijheidsrechter of de zaak nog voldoet aan de voorwaarden voor toepassing van het experiment zoals bepaald in artikel 4. Indien dit nodig is, bepaalt de nabijheidsrechter een nieuwe mondelinge behandeling. Indien eiser of tegeneiser tijdens de mondelinge behandeling zijn eis verandert of vermeerdert, is gedaagde of eiser in conventie bevoegd hiertegen bezwaar te maken, op de grond dat de verandering of vermeerdering in strijd is met de eisen van een goede procesorde. De rechter beslist, partijen gehoord, zo spoedig mogelijk. Indien de verandering of vermeerdering van eis wordt toegestaan en het geschil vervolgens buiten de reikwijdte van artikel 4 valt, verwijst de nabijheidsrechter de zaak naar de reguliere procedure.

Artikel 12 – Bewijsmiddelen

Aan partijen wordt de mogelijkheid geboden om bij het aanvraag- of het reactieformulier stukken in te dienen die als bewijs kunnen dienen. Dit mogen ook op schrift gestelde verklaringen van getuigen of deskundigen zijn. Het bewijsrecht zoals opgenomen in de negende afdeling van Rv blijft van toepassing op de experimentele procedure. Ook blijft artikel 87, derde lid, Rv gelden, zodat met voorafgaande toestemming van de rechter tijdens de mondelinge behandeling getuigen en partijdeskundigen kunnen worden gehoord.

Artikel 13 – Uitspraak

De nabijheidsrechter doet zo snel mogelijk na de mondelinge behandeling uitspraak. Dit kan een tussen- of eindvonnis zijn. Indien een van partijen niet in de procedure verschijnt, wordt een

verstekvonnis gewezen. De artikelen 229-236 Rv over het vonnis in civiele zaken blijven van toepassing.

Artikel 14 – Verstek en verzet

Artikel 14 bevat een regeling voor verstek en verzet in procedures bij de nabijheidsrechter. Die regeling wijkt op een paar punten af van de reguliere regeling van verstek en verzet zoals die is bepaald in Rv.

Indien er geen advocaat is gesteld, de gedaagde geen reactieformulier heeft ingediend, niet op de mondelinge behandeling verschijnt en de termijnen en formaliteiten voor het leggen van contact met de wederpartij in acht zijn genomen, wordt verstek verleend (eerste lid). Indien de gedaagde wel een reactieformulier heeft ingediend, maar niet op de mondelinge behandeling verschijnt, wordt geen verstek verleend. De gedaagde is dan wel in de procedure verschenen en de nabijheidsrechter kan een vonnis op tegenspraak wijzen. De rechter heeft ook de mogelijkheid een nieuwe mondelinge behandeling te bepalen.

Om de experimentele procedure effectief te laten verlopen, is het wenselijk om verstek te kunnen verlenen. Indien die mogelijkheid er niet is, kan de wederpartij de procedure onnodig vertragen door niet in de procedure te verschijnen. De aanvrager is dan alsnog aangewezen op de reguliere procedure, hetgeen kan zorgen voor onnodige vertraging. Bovendien zou het experiment dan een meer vrijwillig karakter krijgen, hetgeen juist niet de bedoeling is van het experiment. Onderdeel van het experiment is dat de gedaagde geen keuze heeft om wel of niet deel te nemen aan de experimentele procedure.

Verzet wordt, in afwijking van artikel 143, tweede lid, eerste volzin Rv, schriftelijk gedaan in plaats van bij exploit van dagvaarding (tweede lid). De gedaagde doet een schriftelijke mededeling aan de griffie, al dan niet langs elektronische weg via Veilig Mailen, met verwijzing naar wat hierover in par. 3.2 is vermeld. Vervolgens stuurt de griffier gedaagde een reactieformulier en stelt hem in de gelegenheid dit formulier bij de griffie in te dienen (derde lid). Indiening hiervan geschiedt op dezelfde wijze als waarop het reactieformulier wordt ingediend (artikel 10, eerste lid). Van de termijnen waarbinnen verzet dient te worden gedaan en de momenten waarop deze termijnen gaan lopen die zijn genoemd in het tweede en derde lid van artikel 143 Rv, wordt niet afgeweken. De verzetprocedure verloopt zoals in dit besluit is bepaald voor de experimentele procedure.

Artikel 15 – Proceskostenveroordeling

De nabijheidsrechter heeft de mogelijkheid om de partij die bij vonnis in het ongelijk wordt gesteld, in de kosten te veroordelen, maar hij kan de kosten ook geheel of gedeeltelijk compenseren. Dit betekent dat een partij die in het ongelijk is gesteld geheel of gedeeltelijk kan worden gecompenseerd in de proceskosten, zodat de wederpartij ook een deel van de proceskosten dient te betalen. Dit geeft de nabijheidsrechter de mogelijkheid om maatwerk te leveren waar dit nodig is. Dit betekent niet dat de rechter de kosten geheel of gedeeltelijk kan kwijtschelden, er kan alleen sprake zijn van een andere verdeling van de kosten tussen eiser en gedaagde. Hiermee wordt afgeweken van artikel 237 Rv, waarin is bepaald dat de partij die bij het vonnis in het ongelijk wordt gesteld, in de kosten wordt veroordeeld. Gehele of gedeeltelijke compensatie is op grond van artikel 237 Rv slechts mogelijk tussen echtgenoten, bepaalde partners en familie en indien partijen over en weer op enkele punten in het ongelijk zijn gesteld.

Artikel 16 – Griffierecht

In artikel 16 is voor het moment vanaf wanneer het griffierecht verschuldigd is, afgeweken van de Wgbz. Afwijking van de Wgbz is mogelijk op grond van artikel 1, tweede lid, onderdeel b, van de wet. In de experimentele procedure is de eiser het griffierecht al verschuldigd vanaf de dag dat de zaak aanhangig is, in plaats van 'vanaf de eerste uitroeping van de zaak ter terechtzitting of bij gebreke daarvan vanaf de eerste roldatum' (artikel 3, derde lid, Wgbz). Er is in het experiment geen sprake van een roldatum en ook wordt de zaak niet ter terechtzitting uitgeroepen. Op grond van artikel 8, eerste lid, is de zaak aanhangig op het moment dat door het regiebureau is vastgesteld dat de zaak in behandeling wordt genomen door de nabijheidsrechter. Vanaf dat moment heeft de eiser vier weken om het griffierecht te betalen. Deze afwijking heeft geen invloed

op de hoogte van het griffierecht, maar enkel op het moment waarop het griffierecht wordt voldaan. Daarmee is voldaan aan de eis in artikel 1, derde lid, van de wet, dat afwijking van de Wgbz niet leidt tot een verhoging van het griffierecht. Van de vrijstelling van het betalen van griffierecht voor gedaagden in kantonzaken in artikel 4, eerste lid, onderdeel b, van de Wgbz wordt in dit besluit niet afgeweken. Dit betekent dat de wederpartij in een zaak bij de nabijheidsrechter geen griffierecht is verschuldigd als hij zich verweert. Ook op dit punt is voldaan aan de eis in artikel 1, derde lid, van de wet, dat afwijking van de Wgbz niet leidt tot een verhoging van het griffierechten.

Artikel 17 – Evaluatie

Artikel 17 biedt het onderzoekskader met de uitgangspunten van het evaluatieonderzoek. In het eerste lid is opgenomen dat <PM Onderzoeksinstituut> het evaluatieonderzoek gaat uitvoeren. Het <PM onderzoeksinstituut> onderzoekt de doeltreffendheid van het experiment, waarbij telkens de experimentele procedure wordt vergeleken met de reguliere procedure en onderscheid wordt gemaakt tussen de twee categorieën zaken, bedoel in artikel 4. Ook andere (gedrags)effecten van het experiment in de praktijk worden onderzocht.

In het tweede lid is bepaald wat het onderzoek ten minste omvat en dat lid biedt dus geen limitatieve opsomming. Het onderzoek omvat een getalsmatige weergave van het aantal zaken waarop de experimentele procedure, respectievelijk de reguliere procedure is toegepast, dit laatste voor zowel de referentierechtbank Noord-Holland als de rechtbanken die deelnemen aan het experiment (onderdeel a, onderdelen 1° en 2°). Ook bij de rechtbanken die deelnemen aan het experiment kan eiser immers kiezen voor de reguliere procedure. Verder wordt een getalsmatige weergave van de omvang van de zaken die vallen onder artikel 4 in de drie jaar voorafgaand aan het experiment in kaart gebracht (onderdeel a, onderdeel 3°). Dit kan inzicht geven in de mate waarin de voorkeur is gegeven aan het experiment en informatie over de vraag of de omvang van de zaakstroom in de jaren van het experiment te vergelijken is met de voorafgaande jaren. Verder omvat het onderzoek een getalsmatige weergave van het belang (de hoogte van de vordering) dat aan de orde was in de zaken in de experimentele- en de reguliere procedure (onderdeel a, onderdeel 4°). Zo wordt inzicht gekregen of er verschil is in de hoogte van de vorderingen bij de nabijheidsrechter en die bij de reguliere procedure. Verder wordt een getalsmatige weergave opgenomen van het aantal zaken dat is geëindigd met een vonnis en dat is geëindigd met een schikking, waarbij wederom de uitkomsten in de experimentele procedure worden vergeleken met die in de reguliere procedure (onderdeel a, onderdeel 5°). Dit is relevant voor de vraag of de experimentele procedure het op minnelijke wijze oplossen van een geschil bevordert. Verder omvat de evaluatie een getalsmatige weergave van het aantal zaken waarin de gedaagde niet is verschenen, zowel in de experimentele procedure als in de reguliere procedure (onderdeel a, onderdeel 6°). Ten slotte is ook een getalsmatige weergave van de doorlooptijden in de experimentele- en de reguliere procedure van belang om te bezien of de experimentele procedure sneller wordt doorlopen dan de reguliere procedure (onderdeel a, onderdeel 7°). Verder vindt literatuuronderzoek plaats inzake de sociale, juridische en economische gevolgen van de processuele aanpak van civielrechtelijke geschillen (tweede lid, onderdeel b). En een analyse van vragenlijsten die zijn ingevuld door of interviews die zijn afgenomen met eisers, gedaagden, medewerkers van de griffie, juridische ondersteuners en rechters over hun ervaringen met deelname aan het experiment en de reguliere procedure (tweede lid, onderdeel c). Bij het in kaart brengen van de ervaringen van procesdeelnemers aan de experimentele- en de reguliere procedure wordt bijvoorbeeld ook betrokken de beleving van rechtvaardigheid. Ten slotte vinden observaties plaats tijdens de mondelinge behandeling in zowel de reguliere- als de experimentele procedure, zodat eventuele verschillen gemonitord worden (tweede lid, onderdeel d).

In het derde lid is bepaald dat wordt onderzocht in hoeverre toepassing van de experimentele procedure heeft geleid tot positieve resultaten ten aanzien van de doelstelling zoals opgenomen in artikel 2, maar ook van eventuele negatieve effecten die voortvloeien uit het experiment. Van belang daarbij is dat onderscheid wordt gemaakt tussen de twee zaakstromen van de arbeidszaken en de geldvorderingen. Het betreffen twee verschillende zaaksoorten met uiteenlopende eisers en gedaagden. Dit is de reden waarom ook de resultaten uit het onderzoek

uiteen kunnen lopen. De onderdelen a tot en met o in het derde lid geven een nadere invulling aan de onderwerpen waaraan in de evaluatie ten minste aandacht moet worden besteed.

Indien tijdens het evaluatieonderzoek blijkt dat er onvoldoende informatie kan worden vergaard om de doeltreffendheid en de effecten van het experiment in de praktijk te kunnen vaststellen, en die informatie bij verlenging van het experiment alsnog kan worden verkregen, kan de duur van het experiment eenmalig met maximaal twee jaar worden verlengd (artikel 3, tweede lid, van de wet). Dit moeten de onderzoekers uiterlijk negen maanden voor afloop van het experiment aan de Raad melden, onder de voorwaarden genoemd en toegelicht in artikel 13, derde lid, Tber.

Artikel 18 – Overgangsrecht

Er is in artikel 18 een overgangsregeling opgenomen voor zowel het begin als het eind van het experiment. Het experiment kan niet worden toegepast op procedures waarvoor de dagvaarding al is betekend vóór de datum van inwerkingtreding van het besluit. In artikel 10, derde lid, Tber is het mogelijk gemaakt om te bepalen dat partijen in lopende zaken die onder het experiment vallen, kunnen overstappen van de reguliere naar de experimentele procedure. Het gaat dan om zaken die aanhangig zijn gemaakt vóór de inwerkingtreding van het besluit. Hier is niet voor gekozen in het experiment met de nabijheidsrechter, omdat het ontbreken van een dagvaarding een essentieel element van het experiment is. Door het opstellen van een dagvaarding, gevolgd door een memorie van antwoord, zouden partijen zich mogelijk te veel ingraven in hun eigen positie, wat het treffen van een schikking zou belemmeren. Het reeds betekend hebben van een dagvaarding bij de wederpartij, zou daarom al afbreuk kunnen doen aan de bereidheid van partijen om in de mondelinge behandeling de zaak met welwillendheid met de wederpartij en de rechter te bespreken, in plaats van zich te beperken tot het uiteenzetten van het eigen standpunt. Dergelijke zaken zouden de uitkomst van de evaluatie van het experiment kunnen vertroebelen.

Alle zaken die tot en met de laatste dag van de werkingsduur van het besluit bij de nabijheidsrechter aanhangig zijn gemaakt, worden ook afgerond volgens de regels in dit besluit. Dit is hetzelfde overgangsrecht als gebruikelijk is bij reguliere wijzigingen in het civiele procesrecht. Hiermee is voldaan aan artikel 2, eerste lid, onderdeel f van de wet.

Artikelen 19 en 20– Inwerkingtreding en citeertitel

In de slotbepalingen is de inwerkingtreding van het besluit geregeld. Het besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip. Dit besluit vervalt drie jaar na het tijdstip van inwerkingtreding. Dit is de maximumtermijn die is vastgelegd in de aanhef van artikel 1, eerste lid, van de wet.

De Minister voor Rechtsbescherming,

De Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,